Nr. 180 (15.259). Lwów, czwartek 10. sierpnia 1939. Rok LX.
Ч. 180 (15.259). Львів, четвер 10. серпня 1939. Рік LX.

Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ. ВИДАННЯ: А. Б.

DIŁO

Wychodzi codziennie rano.

Редакція й Адміністрація:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ
Телефон Редакції 246-41
Телефон Адміністрації 329-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Лигов Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвартрічно . . . . . 15.00 "
піврічно . . . . . . 30.00 "
річно . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч. У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Італійські маневри занепокоїли цивільне населення?

ПОЛЄМІКА МІЖ ФРАНЦУЗЬКОЮ ТА ІТАЛІЙСЬКОЮ ПРЕСОЮ.

Італійське радіо повідомляє: що французька преса твердить, буцімто недавні італійські маневри, дарма, що виявили високий рівень італійської армії, занепокоїли цивільне населення, в огляду на їхне стратеґічне заложення: оборони проти західного ворога на лінії ріки По. Значить — коментують це цивілі — італійське командування допускає можливість, що французька армія пробється аж на льомбардську низину.

Полемізуючи з тими голосами преси, „Джіорнале д' Італія" підкреслює, що Італія живе спокійно і творчо працює, коли навпаки Франція постійно занепокоєна, приготована на внутрішні потрясення та втрати на випадок війни.

Словацька держава загрожена

СТВЕРДЖУЄ СЛОВАЦЬКИЙ ОФІЦІОЗ.

БРАТИСЛАВА, ПАТ. „Словак" помістив статтю відомого публіциста Павла Чорногорського, який стверджує, що **теперішне положення словацької держави дуже поважне, тому цілий нарід мусить бути готов до оборони батьківщини.**

Ніхто не сміє робити собі ілюзій, що Словаччині нічого не загрожує. Щоби створити незалежну Словаччину, не треба було великого політичного розуму, але дуже важко утримати державу при житті. Бачимо це на прикладі Чехословаччини.

СЛОВАЦЬКИЙ УРЯД БЕЗПЕКИ ПРИПИНИВ РУХ НА ШЛЯХУ КОЛО ПОЛЬСЬКОГО КОРДОНУ.

ПРАГА, ПАТ. У „Сльоваку" появився розпорядок уряду безпеки зі Жиліна, що замикає дороговий рух на відтинку яблонківського гостинця між Чадцею та Жиліною.

Совітська делеґація на військові переговори

З АНГЛІЄЮ ТА ФРАНЦІЄЮ.

МОСКВА, ПАТ. Рада нар. комісарів СССР заіменувала військову делегацію на переговори з британійською та французькою місією.

Головою делегації є марш. Ворошилов, крім того до неї належить шеф ген. штабу Шапошніков, комісар військової маринарки Кузнецов, командант летунства Лектьонов та заступник шефа ген. штабу Смородінов.

СТРЕНГ В АНГЛІЇ.

Французьке радіо подає, що британійський представник на переговори зі СССР Стренг причалив у вівторок на летунському майдані у Кройдоні. В середу відбуде він розмову з мін. Галіфаксом. Його поворот не має значіння для ходу московських переговорів.

Німці з південного Тиролю приймають нім. громадянство.

ПОСТАНОВИ НОВОГО ЗАКОНУ.

РИМ, ПАТ. У висліді рамової розмови між Німеччиною та Італією опрацьовано законопроєкт про те, що тирольські німці тратитимуть італійське громадянство та діставатимуть німецьке, ще заки перенесуться до Німеччини. Ще перед виїздом мусять вони предложити до префектури посвідку, що дістали німецьке громадянство — тоді втратять італійське; це торкається також дітей тирольців, що змінюють громадянство.

Особи, що таким способом зречуться італійського громадянства, будуть вільні від військової служби та інших подібних обовязків супроти італійської держави.

Британські зброєння обтяжують єгипетський буджет.

НАГАС ПАША КРИТИКУЄ УРЯД.

Як подає німецьке радіо, єгипетська преса виступає проти видатків, які обтяжують єгипетський скарб у звязку з британійськими зброєннями. Нагас Паша гостро критикує Англію, яка скриваючись за теперішній „продажний" уряд, веде в Єгипті „політику насилля".

Боротьба в етері.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЕНЕРГІЙНО ПОБОРЮЮТЬ ІТАЛІЙСЬКО - НІМЕЦЬКУ РАДІЄВУ ПРОПАҐАНДУ.

Французьке радіо приносить за щоденником „Парі Суар" вістку, що в Злучених Державах будують незвичайно сильну коротко-хвилеву радіовисильню, якої завданням буде: протидіяти італійській та німецькій радієвій пропаганді. Вона надаватиме авдиції у португальській та еспанській мові.

Пасажирська летунська комунікація в Англії обмежена.

ЛЕТУНСЬКИЙ ПЕРСОНАЛ ЧАСТИННО ЗМОБІЛІЗОВАНИЙ ДО ВІЙСЬКОВОГО ЛЕТУНСТВА.

ЛЬОНДОН. Дирекція британського летунського товариства „Британські Летунські Лінії" повідомила комунікатом, що в найближчому часі мусітиме поважно обмежити пасажирську комунікацію.

Причини того обмеження є дві. З одного боку летунські фабрики працюють повною парою для військових цілей, тому не можуть виконувати замовлень цивільного летунства, з другого боку пасажирським лініям важко доповнювати персонал, бо летуни масово вступають до військової служби.

Фінляндія зуміла б зареаґувати..

ЗАЯВА ФІНЛЯНДСЬКОГО МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Німецьке радіо повідомляє: Фінляндський міністр закордонних справ Еркко дав представникові одного англійського щоденника інтервю, в якому заявив, що коли би московські переговори довели до пакту, який торкався би Фінляндії без порозуміння з нею, фінляндський уряд вмів би зареагувати на нього.

Фіни розчаровані Англією за її становище до невтральности Фінляндії у звязку з московськими переговорами. З Німеччиною не має Фінляндія ніяких спірних справ.

Гостра протипольська кампанія німецької преси.

ЯКА ЇЇ МЕТА?

БЕРЛІН, ПАТ. Тутешні дипльоматичні кола не заскочила нагла загострена протипольська кампанія німецької преси; її сподівалися здавна. Закордонні кола добачують у ній тактичний маневр з метою затерти враження, що ситуація відпружена з хвилиною, як сенат Ґданська приняв польські домагання. Рівночасно йде про те, щоб змобілізувати німецьку публичну опінію, звсовуючи їй небезпеку від Польщі. Треба припускати, що та кампанія, яка почалась у неділю, скріпиться у найближчих днях; як претекст до неї служитимуть найдрібніші вислови чи статті польської преси. Характеристичне, що та кампанія зосереджується на Ґданську і взагалі на Польщі. Йде про те, щоб представити вільне місто як одиноку точку, що загрожує мирові. Часто повторюється аргумент — без сумніву інспірований — що Польща є агресором і загрожує мирові.

НІМЕЦЬКА АРМІЯ ПЕРЕБРАЛА ВІЙСЬКОВУ ПІДГОТОВУ МОЛОДІ.

БЕРЛІН, ПАТ. На основі постанови з 8. цм. військовий вишкіл молоді який до тепер самостійно вела „Гітлерюґенд", переходить під управу армії.

Ревізія у віденському відділі Аваса.

ПРАГА, ПАТ. В ночі з пятниці на суботу політична поліція заарештувала празького кореспондента Асава, Корбе.

В суботу двох членів політичної поліції перевело ревізію у віденській редакції Аваса, не подаючи причин.

Партійне суперництво
та авторитетний провід.

Львів, 8. серпня 1939.

Ми всі розуміємо, що у важних і навіть
менше важних для народу часах є непотрібні,
недоцільні і тому шкідливі всякі партійні
гризні та беззмістові суперництва, бо вони од-
них громадян відтягають від насущної праці,
а інших зніохочують та поширюють серед
них зневіру. Кажу про **беззмістове** партійне
суперництво, бо доцільна, шляхотна та розум
на партійна ривалізація навіть дуже потрібна:
вона витворює в широких колах громадян-
ства зацікавлення до позитивної праці та до
змагань на всіх ділянках життя, у всіх напря-
мах розвитку суспільности.

Та в сучасну хвилину можна не без при-
чини і не без слушности поставити прилюдне
питання: Чи існує в нас доцільне партійне су-
перництво, чи такого суперництва нема, і чи
в сучасних обставинах не було б його треба
для зрушення чи відновлення зорганізованого
громадянського життя.

Може стрінуся з закидами партійної пре-
сі, коли скажу, що в останніх часах не добач-
чую організаційного руху на тлі партійного су-
перництва серед нашого громадянства, а нав-
паки — бачу **занедбання звязків партійних ор-
ганізацій зі своїми долами,** так, що загал у-
країнського громадянства не тільки на північ-
них землях, але навіть у Галичині полишений
здебільша сам собі. У наших масах витворю-
ються ріжні настрої і якісь дивні надії, які в
сумі зовсім не є добрим підложжям для полі-
тики, особливо такої, що мала б іти проти за-
гальних настроїв і надій. Та саме тому треба
незвичайної політичної активности, щоб ці
чуттєві, емоціональні порухи не запанували
над політикою, або не зробили її просто не-
можливою на випадок, коли б вона мусіла бу-
ти непопулярна.

Цей стан не означає, що загал нашого
громадянства відвертається від політики, або
може сходить на політичні манівці. Коли на
низах можна було почути: „Ми самі знаємо,
що маємо робити", то це лише доказ на те,
що чимраз більше рвуться партійно-політичні
звязки, що низи йдуть за своїми настроями.

Не без рації сказано було в „Ділі", що в
такому організаційному стані, як тепер, „аген-
ти чужих сил готові пхнути наш нарід до по-
літики катастроф, що може принести нам не-
обчислені національні втрати." В такому важ-
кому і важному моменті, в якому вирішують-
ся великі справи міжнародньої політики, голі
полишити народні маси без організації, пора-
ди та допомоги також у політичних справах,
бо застій у тій ділянці може довести нашу
націю до вельми тяжких наслідків, яких від-
так ніхто і нічим не направить. Це не легкий,
але почесний обовязок наших легальних пар-
тійних центрів!

З початком цього року піднялась була у
нас думка про політичний **контакт між укра-
їнськими партіями** для узгіднення провідних
думок нашої внутрішньої політики і зроблено
навіть перші кроки для міжпартійного поро-
зуміння. Але потім, замість поширювати кон-
тактування між партійними проводами, зача-
лася благодать відпочинку партійних органі-
зацій. Тепер усяка політична робота завершу-
ється газетними статтями з комбінаціями най-
новіших подій міжнародньої політики „окру-
жування" на всі боки, а нашу внутрішню кон-
структивну роботу лишаємо облогом, серед
хаосу, без підготови нашого становища су-
проти грядучих подій...

Не добре воно допускатися таких зане-
дбань. Зокрема це перший обовязок партійно-
політичних організаторів чуйно стежити за
думками власного громадянства, щоб відтак
не було за пізно кермувати тими думками.

Хай тепер реґулятором політичних подій
і міжпартійних спорів буде **безнастанний кон-
такт партійних організацій з народом і нехай**
виміна думок у міжпартійних взаєминах утво-
рить **авторитетний політичний провід, що має**
вивести нашу націю у краще **майбутнє.**

Нам не пора вичікувати та сподіватися,
треба необхідно діяти здоровими засобами та
вірити!

Д-р Кость Левицький.

„Золото Чемберлена" і німецько-польська проблема.

(Від нашого кореспондента)

Париж, 4. серпня 1939 р.

Андре Моруа у своїй „Історії Англії" подає цікаві дані про грошеві допомоги Англії з часів французької революції і Наполеона для европейських союзних їй держав у боротьбі з Францією. Бонапарт говорив з погордою про „золото Піта", що працювало проти нього по ріжних европейських столицях.

Англія мала тоді 10 міліонів мешканців, Франція 27 міліонів. Бідніша щодо населення, Англія потребувала в далеко більшій мірі моряків, ніж вояків. Зовсім природно, що для континентальної війни вона мусіла собі знайти вояків-наємників. Вона помагала союзним державам датками та позичками, що поправді було одне й те саме, бо тих позичок ніяка держава, по погромі Наполеона, їй не звернула. Субсидії Піта Европі осягли між 1792-им і 1805-им роком суму 10 міліонів фунтів штерлінґів. Піт підвищував щораз податки, а державний довг збільшувався безупину, приготовлюючи Франції — Ватерльо.

Скільки анальоґії знаходимо сьогодні: німецька преса обурюється та висловлюється з погордою про анґлійське золото, як колись французька преса доби Наполеона! Спис держав, що дістають анґлійські кредити щораз видовжується. Експортовий анґлійський ґарантований кредит чужинецьким державам дозволений до суми 60 міліонів фунтів штерлінґів; з того 35 міліонів фунтів штерлінґів розділили ось так: Польща 8.163.000; Туреччина 10 міліонів; Румунія 5 міліонів і 500 тисяч; Греція 2 міліони; Нова Зеляндія 9 міліонів; крім цього Китай дістав 10 міліонів.

„Золото Чемберлена" заступило „золото Піта".

* * *

Німецько-польська проблема стоїть в осередку уваги анґлійської та французької прилюдної опінії. Ах! — кажуть французи, якби поляки були нас слухали і боронили інтеґральности Чехословаччини в її первісній версайській формі, зовсім інакше виглядали б нині польсько-німецькі взаємини! Наші руки супроти Чехословаччини були звязані, а наша поміч для чехів була без практичного значіння, бо союзна нам Варшава йшла тоді проти Праги.

Визначний французький публіцист Люсієн Роміє („Фіґаро", 3. ц. м.) думає, що крик довкола Гданська не є суттєвою небезпекою, що є далеко більша. Наведемо його текст: „Всі дивляться на Ґданськ, тимчасом збройний конфлікт за Ґданськ поширився зараз на всі німецько-польські кордони від Прусії до Закарпаття. Отже не можна зосереджувати нашої уваги виключно на Ґданськ. Треба дивитися з військового погляду на цілий велитенський німецько-польський кордон. Те саме і щодо дипльоматичного натиску. Штаб Гітлера не робить собі найменшої ілюзії щодо того, що можна здеморалізувати Польщу менш-більш явною висилкою зброї та людей до Ґданська. Навпаки — штаб Гітлера може припускати, що йому вдасться схвилювати Польщу, даючи їй пізнати, що вона окружена масою війська від Балтійського Моря до Закарпаття. Такий рахунок удався Німеччині два рази супроти Чехословаччини. Конструкція загрози, що виглядає, на перший погляд, без змоги їй протиставитись та без виходу.

„Дивлячись на карту (крім СССР) є вихід для Польщі, по боці Румунії. З тої сторони на півдні матиме Польща злуку з Туреччиною та зі західніми великодержавами. Румунсько-мадярський інцидент над Тисою вказує, що ця сполука загрожена від Мадярщини, що погодилася бути плятформою Німеччини в її акції ізолювати Польщу та унерухомити Румунію. Італійці та болгари діятимуть в той час на південному відтинку. Ґданськ маніфестує. Будапешт має в себе всі тайни".

Великі маневри турецької армії, анґльо-французька місія в СССР, мають протидіяти тим можливим задумам. Ґенеральні штаби по обох боках покищо „білого фронту" обчислюють ввесь риск до найменших подробиць.

Ю. С.

Ґданської кризи сподіються 2. вересня.

ЛЬОНДОН, 8. 8. „Дейлі Телеґраф" пише на підставі інформацій із Берліна, що напруження у ґданській справі зростає. **Мін. Рібентроп, який перервав свою відпустку, перебуває вже від кількох днів у Берліні та імовірно не вернеться вже на відпустку. Також короткий побут Гітлера в Берліні вяжуть із справою Ґданська. У звязку з напруженою ситуацією між Римом та Берліном можна запримітити безупинний звязок. Нема дня, щоб італійський амбасадор у Берліні не відвідав бюр при Вільгельмштрассе, де він відбував конференції, шоб узгіднити становище Італії на випадок акції у Ґданську. Крім того відбуваються між Римом і Берліном постійні телефонічні розмови.**

В берлінських політичних колах панує думка, що польсько-німецьке напруження осягне свій верцюк з початком нірнберського конґресу, який починається 2. вересня ц. р.

СЕРПНЕВА КРІЗА МОЖЕ ВИБУХНУТИ У ТРЬОХ ТОЧКАХ.

ЛЬОНДОН, 8. 8. Дипльоматичний кореспондент „Сандей Експрес" пише, що анґлійські політичні кола дістали інформації про те, що німці хочуть викликати крізу в половині серпня. Той плян є фраґментом „війни нервів", яка саме триває.

Згаданий часопис підкреслює, що уряди Великої Британії та інших держав на те приготовані. **Осередок крізи — пише „Сандей Експрес" — може находитися у Ґданську, в Мадярщині або в Румунії, або теж у всіх тих трьох точках одночасно.**

ПОЛЬЩА ВІДПОВІСТЬ МАНЕВРАМИ НА МАНЕВРИ.

ЛЬОНДОН, 7. 8. „Дейлі Експрес" твердить на підставі вісток із Варшави, що відповіддю Польщі на німецькі маневри біля польсько-німецького кордону будуть маневри польської армії над німецьким кордоном.

У ҐДАНСЬКУ ВИКРИЛИ ЗМОВУ?

ЛЬОНДОН, 8. 8. Ґданський кореспондент „Таймса" пише, що ґавляйтер Ферстер хоче знову виїхати до Берхтесґаден (інші джерела подають, що він уже виїхав) на конференцію з Гітлером. Які будуть чергові ходи у ґданській справі, кореспондент „Таймса" не подає. Імовірно Ферстер подасть теж Гітлерові звідомлення про те, що у Ґданську викрили змову. У звязку з тією змовою, кількість арештованих сильно переступає урядові дані про 20 осіб.

ВАРШАВА, 8. 8. Ґавляйтер Ферстер у товаристві редактора Жарського виїхав учора своїм літаком до Берхтесґаден, щоб там нарадитися з Гітлером. Ферстер і Жарський дістануть імовірно інструкції у справі чергової політики у Ґданську.

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА РАДИТЬ ПОЛЬЩІ КОМПРОМІС.

РИМ, 8. 8. У звязку з вістками преси західних держав про нове напруження у Ґданську, італійська преса „радить Польщі правильно оцінювати ситуацію та позбутися чужого натиску, щоб відповідним компромісом поладнати спірні питання з Німеччиною та скинути зі себе відповідальність за майбутню світову пожежу, що її без сумніву викликала б анґлійсько-французька інтервенція.

АНҐЛІЙСЬКО-ФРАНЦУЗЬКА ВІЙСЬКОВА МІСІЯ У ҐДАНСЬКУ.

Деяке схвилювання викликали у Ґданську вістки, які появилися в західно-европейській пресі про можливість виїзду до Ґданська анґлійсько-французької військової місії, яка на місці провірила б причину та дійсний стан мілітаризації Вільного Міста. Таку місію фірмувала б буцімто Ліґа Націй. Кружляють теж у Ґданську поголоски, що туди має приїхати ескадра анґлійських кораблів.

З польської преси.

Правдиве обличчя сучасної Мадярщини.

Коли читати промови і заяви мадярських міністрів або іхніх експонентів на Закарпатській Україні, промови, повні бундючних фраз, задиркуватости, самопевности, оптимізму та гордости, то непоінформованому може здаватися, що сучасна Мадярщина мусить бути суспільно і економічно здоровою, політично міцною та державно зразково упорядкованою потугою Середущої Европи та чого доброго кандидатом на европейську великодержаву. Як у дійсности, без блахману виглядає держава корони св. Степана в 1939 році, про те довідуємося дещо з будапештенського допису варшавського щоденника „АБЦ" з 8. 8., де м. і. таке читаємо:

„Нинішня Мадярщина — це вже не та Мадярщина зперед року. Настав у ній виразний перелім, зміна настроїв та гасел. Нагально уступає перед революційною хвилею поступу давня заснічена, сном чесного рентієра у випарах токаю і сонної циганської музики сповита ц. к. Мадярщина.

Бо в житті сучасної Мадярщини назрівають проблеми, яких не розвязати вичікуванням і щодо яких треба спромогтись на радикальні засоби і насильну розвязку.

Перше — **це жидівська справа.** Жиди становлять 5 відсотків населення Мадярщини. В містах цей відсоток сягає 20—50 всього населення. Суспільна структура жидів у Мадярщині зовсім інша, ніж польських жидів. У Мадярщині нема жидівського ґетта, нема жидівського нуждарства. Там жиди без решти проникли в інтелігентську верству, у промисл, торговлю, вільні професії, у велику земельну власність. Вони є найбагатшою верствою населення. В адвокатурі їх 40 відсотків, у медицині 50. В торговлі промислі, банковости не знайдеш арійців. Самі жиди. Будучи вчора останній день у Будапешті — пише кореспондент „АБЦ" — я хотів купити кілька дрібниць перед виїздом, але в арійській крамниці. Тільки з трудом я знайшов християнську крамничку, але всі товари в ній були жидівського виробу. — Що я пораджу на це — жалівся власник крамниці, коли фабрики виключно в жидівських руках?

Не інакше в рільництві. Сотні фільварків мають своїми власниками жидівські родини. Мадярщина відома з того, що має кількасот шляхотських родин мойсеєвого віроісповідання.

Урядові протижидівські реформи помагають стільки, що вмерлому кадило. Жиди — це найвеселіший та найбільше гулящий елемент на Мадярщині. Ось гляньте — казав до кореспондента „АБЦ" його співрозмовець мадяр: У каварнях, у ресторанах, в елеґантних маґазинах, в автах — скрізь жиди. Але є тут теж мадяри. О, там наприклад, один замітає вулицю. О, тут другий тягне візок. А оцей, що витягає зі сміття недокурки — це расовий мадяр. Ось маєте нашу жидівську проблему.

Рільництво в руках групи аристократів та богатих жидів — в їхніх руках скупчена половина земельної власности у Мадярщині. **Наприклад Естергази має 200.000 морґів грунту. Серед селян нечуваний голод землі. Нужда жахлива!** А правда. Мадярський уряд переводить рільну реформу, та якось дуже пиняво. Ну, бо і хтож буде сам бити себе по кишені? Ситий не розуміє голодного.

Мілітаризм — це третя проблема. Нарід вояків — це ідеал мадярських націоналістів.

Всі заторкнені справи мадярський уряд має нібито на увазі, але крім військових реформ їх переводять так поволі і незугарно, що загально викликують недовіря до уряду. Це і основа, на якій росте в силу радикально-національна опозиція, так звана опозиція Народнього Фронту, що зиркає до німецького націонал-соціялізму. Демократична і соціялістична опозиція після сумних досвідів Белі Куна втратила між мадярами зовсім ґрунт під ногами, а зріст радикалізму мас пересуває осередок ваготіння політичної будови народу щораз більше направо".

На ґрунті міркувань оцієї кореспонденції польського публіциста легко буде зрозуміти кожному українському читачеві причини, що спонукали були жидів Карпатської України масою і без застережень заявитися за Мадярщиною у хвилині, коли під зовнішнім натиском розпадалася державна будівля Чехословаччини. І таксамо зрозумілий факт, що гр. Естергази, власник 200.000 морґів земельного майна, не тільки з національних, але також з соціяльних інтересів кидав цілий свій авторитет на терези подій, щоб попасти знову до держави, де його соціяльні інтереси були б найпевніше забезпечені. Цією державою могла бути не карпато-українська держава бідного селянства, тільки мадярська „королівська держава" безмежних лятифундій.

Наша плятформа в серпні 1914 р.

Сараєвська трагедія австроугорського насліддника престола архикн. Франца-Фердинанда з 28. червня 1914 р. не викликала безпосереднього відруху у рішальних австро-угорських чинників супроти свого малого південного сербського сусіда. Довгих три тижні велися дипльоматичні переспрaви між Віднем і Білгородом, здебільша закулісового характеру. Дещо доходило і до публичного відома і тоді преса мала нагоду давати цьому від себе ширші коментарі. Найчастіше зводилися вони до того, що не предбачувано вибуху війни, бо заходять можливости її оминути і мирним шляхом поладнати конфлікт.

Остаточно мирні дипльоматичні заходи не довели до нічого, бо — як опісля виказалося, віденська двірська камариля всіми засобами перла до війни, сподіючися з неї користей для себе. Австро-Угорщина поставила Сербії 23. липня 1914 р. ультимат, якого повне виконання рівнялося б перечеркненю сербської суверенности. Та всеж Сербія заявила готовість виконати усі важніші вимоги ультиматума, що обняті у сербській відповіді з 25. липня 1914 р. на австро-угорський ультимат з 23. липня 1914 р. Але у Відні була зла воля і австро-угорський міністр закордонних справ гр. Берхтольд її тільки використав і намовив старенького цісаря Франца Йосифа до виповіди війни Сербії 28. липня 1914. р., що й проголошено окремим цісарським маніфестом „До моїх народів!" з тої самої дати. Розказано там історію австро-угорсько-сербських взаємин аж до останніх подій у тенденційному насвітленні. Цісар каже, що розважив і провірив усе і що вповні свідомий цілої далекосяглости своєї постанови і відповідальности. Із супокійною совістю вступив на новий шлях. Вірить у свої народи, що у всіх бурливих часах горнулися все коло його престола в згоді і вірности та завсіди були готові до найтяжчих жертв за честь, велич і могутність Батьківщини. Уповає на австро-угорську хоробру та переняту повним посвяти одушевленням збройну силу та уповає на Всевишнього, що пішле побіду його зброї.

Ми навели подрібно кінцеві місця маніфесту на доказ, що з цього цісарського „уповання" не вийшло нічого, що і вірні його народи не дуже показалися вірними — і врешті — Всевишній не післав побіди його зброї.

Дальші великі події пішли вже хутко по собі. Загальна мобілізація в Австро-Угорщині 31. липня 1914 і в кілька днів пізніше загально-европейська війна.

Галицька політика була занята приготуванням до виборів до галицького сойму, розписаних на жовтень 1914. р. на основі нової виборчої ординації. Переведено у нас вже усі приготовні праці з устійненням кандидатур включно. Вічева виборча акція припинилася тільки на час найгарячіших жнивних робіт, а мали її відновити щойно в половині серпня. До цього не дійшло, бо з вибухом війни відкликано розписані вибори і наше громадянство занялося далеко важнішою справою.

Було нею наше становище супроти розшалілих воєнних подій, чи пак по теперішньому — наша політична орієнтація. Вирішення напрямних, себто вирішення нашої політичної плятформи літом 1914. р. не було тяжке. Австрійські українці в конфлікті Австро-Угорщини з Росією мали тільки одну т. зв. австрійську орієнтацію, що для нікого не витворювало ніяких сумнівів з огляду на політику царської Росії супроти українців. Це врештою проголосив уже зїзд найвизначніших діячів усіх українських партій Галичини, який відбувся у Львові 7. грудня 1912. р. А саме він заявив, що з огляду на добро і будучність українського народу на випадок збройного конфлікту між Австро-Угорщиною і Росією ціла українська суспільність однозгідно і рішуче стане по стороні Австро-Угорщини проти російської імперії як найбільшого ворога України.

Ішло про одно — про створення органу, що в часі війни надавав би головні напрямні українській політиці та кермував збройною акцією, яку вже започатковано й дещо переведено і якої перегляд відбувся 28. червня 1914. р. на Краєвому Сокільсько-Січовому Здвизі.

З доручення д-ра Костя Левицького, як тодішнього голови Народнього Комітету, начального виконавчого органу нац.-дем. партії, скликав я як секретар цього Комітету представників трьох українських політичних партій на нараду в домівці Української Бесіди у Львові в 11. год. перед полуднем 1. серпня 1914. р. Така нарада відбулася в приняві кільканацяти відпоручників трьох партій під проводом д-ра К. Левицького, а саме: нац.-демократичної, радикальної і соц.-демократичної.

Тревала вона коротко. Рішено створити міжпартійну орґанізацію під назвою: Головна Українська Рада з відпоручників згаданих трьох партій з метою, про яку згадано вже вище. Вибрано президію, до якої ввійшли: д-р Кость Левицький як голова, пок. Михайло Павлик (рад.) і пок. Микола Ганкевич (соц.-дем.) як заступники голови і я як секретар. Членами на основі партійної делеґації стали: Іван Боберський, пок. Іван Кивелюк і д-р Лонгин Цегельський від нац.-дем. партії; пок. Микола Балицький, пок. д-р Микола Лагодинський і д-р Кирило Трильовський від рад. партії і пок. Теофіль Мелень, пок. Володимир Темницький і д-р Володимир Старосольський від соц.-дем. партії. Окремо кооптовано д-ра Михайла Лозинського, що тоді був політичним референтом „Діла", а в половині серпня 1914. р. пок. д-ра Володимира Бачинського. Властива діяльність цієї Ради припадає на серпень 1914. р., в часі, як була у Львові. У Відні, на еміґрації, настали тертя між поодинокими політичними групами, що тревали довший час, у якому Г. У. Р. не проявляла діяльности. Скінчилося те з хвилиною утворення в місце Г. У. Р. Загальної Української Ради в травні 1915. р., що обняла і представників Буковини та політичної орґанізації наддніпрянських українців в Австрії — Союзу Визволення України, утвореного у Львові 4. серпня 1914. р. з метою визволити Україну

зпід російського панування. Цей Союз розвинув у часі війни у Відні велику пропаґандову акцію і організацію в таборах полонених українців російської армії в Австрії і Німеччині.

На першому установчому засіданні Г. У. Р. рішено теж видати маніфест до українського народу.

Цей маніфест появився з датою 3. серпня 1914. р. за підписами членів президії. Виснено там нашу політичну платформу і обґрунтовано австрійську орієнтацію, покликуючися на рішення зїзду галицьких діячів у Львові з 7. грудня 1912. р. По довшій критиці політики історичного ворога України — російського царату — супроти українського народу взиває маніфест до бою за здійснення ідеалу, який у теперішню хвилину обєднує ціле українське громадянство, — щоб на руїнах царської імперії зійшло сонце вільної України.

Про організацію збройної сили у першому маніфесті нема ще мови, головно тому, що в часі його редаґування не було ще формального воєнного стану між Австро-Угорщиною і Росією. Другий з черги маніфест з дати 6. серпня 1914. р. вийшов за підписами усіх членів Головної Української Ради вже по виповідженні війни, коли на австрійсько-російському кордоні залунали перші стріли. Нема вже мотивації політичної орієнтації, бо її виложено у першому маніфесті, зате є зазив до збройної організації і помочі для Українських Січових Стрільців та до збірки датків на зброю і санітарну службу. Маніфест кінчиться зазивом до зброї, щоб зі зброєю в руці змірятися з нашим віковічним ворогом, з російським царатом.

У міжчасі Головна Українська Рада, головно її президія, повела акцію для створення орґану, що кермував би збройною акцією і її організацією. Створено його в днях 4. до 6. серпня 1914. р. під назвою Української Боєвої Управи з двома секціями: секцією акції і секцією організації. До першої увійшли: Теодор Рожанковський, начальник, Дмитро Катамай, заст. нач., д-р Михайло Волошин і Михайло Геник. До другої: д-р Кирило Трильовський, голова, д-р Степан Шухевич, заст. голови, д-р Кость Бірецький, Іван Боберський, пок. Дмитро Вітовський, пок. Сень Горук і пок. Володимир Темницький. Боєву Управу творено на засадах політично-партійної приналежности і партійного паритету без огляду на особисті кваліфікації, що було найбільшим промахом, який ніколи в подібних відносинах не повинен повторитися. Чимало з членів цієї Управи не мало зеленого поняття про військову справу, і навіть взагалі організаційного хисту, а попали туди тільки тому, що належали до цієї чи другої партії. Взагалі з Боєвою Управою було і пізніше багато мороки і нераз треба було її переорґанізовувати. Залежність її від проводу ГУР, пізніше Загальної Української Ради була більше формального характеру. Та це вже входить у подрібну історію Українського Леґіону, що має своїх істориків.

Головна Українська Рада і Українська Боєва Управа за повними підписами усіх своїх членів оголосили маніфест до українського народу з 7. серпня 1914. р. зі зазивом ставати в ряди Українських Січових Стрільців та з поданням подрібного організаційного пляну при наборі добровольців. Кінчиться подібним зазивом, як і другий маніфест. До зброї! Зі зброєю в руці змірятися з віковічним нашим ворогом, з царизмом!

Усі три маніфести подала українська преса і в десятках тисяч примірників в окремих ефішах поширено їх у цілій Східній Галичині. Успіх мали величезний. Загальний ентузіязм усієї української суспільности товаришив організації нашої першої збройної сили, яка і виконала блискуче завдання, до якого її покликали.

Головна Українська Рада не обіймала буковинських українців. Не були вони по суті противні її політичній платформі і практичній праці. Однак самі спромоглися оголосити тільки відозву Української Репрезентації Буковини за підписами всіх послів до парляменту і буковинського сойму, адресовану до українського народу на Буковині. Нема там ні одного слова про вільну Україну, ні про збройну боротьбу за її визволення, тільки про габсбурську династію і монархію, для яких український нарід має понести всю жертву. Друковано цю відозву в тому самому числі „Діла“ (ч. 171) з 3. серпня 1914. р. на невидному місці, у якому на першій сторінці видруковано спеціяльним друком перший маніфест Г. У. Р. Порівнання вірнопіддачного тексту відозви буковинців з боєвим текстом галицького маніфесту є цікаве ще й для сучасного покоління як документ двох ріжних ментальностей.

В часі формації нашої збройної сили у Львові в серпні 1914. р. перебував тут консуль Урбас з Відня, що старався вмішуватися в аґенди Української Боєвої Управи і вів навіть переговори з поодинокими її членами. Його акція в цій справі мало висвітлена і в 25-ті роковини першої нашої збройної організації слід вияснити і цю місію, яку мав у Львові консуль Урбас. Найкраще може це зробити през. д-р Кость Левицький, який у половині і з кінцем серпня 1914. р. вів переговори з урядовими колами у Відні саме у справі Українського Леґіону.

Д-р Степан Баран.

До статті „Гальма української культури“.

ЧИ СПРАВА РУШИТЬ З МЕРТВОГО МІСЦЯ?

Коли в липні минулого року відбувався у Львові зїзд книгарів і видавців з цілої Польщі, то про хід нарад цього зїзду не було в українській пресі ніодної згадки. Лише в одному „Ділі“ появилася по зїзді стаття під наг. „Траґедія книжки“.

А радив той зїзд про цікаві справи, цікаві і для українського громадянства. Незвичайно повчальні цифри про стан книжкового руху в Польщі подавали на тому зїзді. Вп. Андрій Качор подає у своїй статті „Гальма української культури“ в ч. 178. „Діла“ деякі з тих статистичних зіставлень. Вони виказують, що нпр. у 1936. р. появилося в Польщі всього 305 книжок в українській мові на всіх 7.968, тобто ледви 3.75%! А чейже відсоток українського населення в Польщі куди-куди більший.

Та п. А. Качор ужив у своїй статті невідповідного вислову, пишучи про „дійсність **поширення книжки**“. А це-ж зовсім інша справа друку книжки та інша її **поширення.** Це в 1936. р. **видруковано** 305 книжок в українській мові, але можна сміло твердити, що (може з виїмком декількох календарів) більшість накладу тих 305 книжок лежить до нинішнього дня непродана!

На доказ цього твердження візьмемо декілька цифр із звіту з діяльности „Червоної Калини“ на Заг. Зборах 28 VI. ц. р. і то при книжках дійсно вартісних, з прихильними рецензіями, при тому по низькій ціні. Подаємо тут деякі дані про замітніші книжки. М. Голубця „Львів“, друковано в 1925. р. 3.000. Запас нині 879 прим.; „Берестейський Мир“ — друк. в 1928. р. 3.000. Запас 159 прим.; М. Гальґан: „Спомини“ — друк. в 1930. р. 3.000. Запас 1.000 прим.; О. Степанівна: „Напередодні“ — друк. в 1931. р. 3.000 прим. Запас 736 прим.; Е Чикаленко: „Щоденник“ — друк. в 1931. р. 3.000 прим. Запас 1.063 прим.; В. Приходько: „Під сонцем Поділля“ — друк. в 1931. р. 3.000 прим. Запас 1.107 прим.; Д-р К. Левицький: „Великий Зрив“ — друк. в 1931. р. 3.000 прим. Запас 843 прим.; „Історія УСС“ — друковано в грудні 1936. р. 3.000 прим. Запас 1.572 прим.; „Золоті Ворота“ — друк. в листопаді 1937. р. 3.000 прим. Запас 1.887 прим.

Коли зважити, що близько 700 членів „Червоної Калини“ купує постійно кожну книжку „Ч. К.“, то поза ними розходиться за цілі десятки років ледви по кілька соток примірників, а найбільше тисяча—півтора! І то навіть найціннішої книжки..

В Польщі працює близько 1.500 польських і жидівських випозичалень книжок, які купують майже кожну нову польську книжку. Українських випозичалень назбирається ледви кілька десятків, але українських книжок вони майже не купують. Вони мусять купувати для своїх відборців переклади анґлійських, американських і т. п. кримінальних повістей!

Річ ясна, що при накладі 3.000 прим. доходу з книжки нема ніякого, якщо цей наклад не розходиться і до десяти років. Можна очевидно друкувати меншу кількість примірників накладу, але тоді калькуляція ціни трудніша, ціна мусить бути значно вища. А в такому випадку менша надія на те, щоб при вищій ціні розійшлася достаточна кількість примірників, хочби лише на зворот коштів накладу. Видавець манить себе надією, що при нижчій ціні скорше книжка розійдеться, друкує більше примірників і... тримає їх роками в магазині.

Добре робить редакція „Діла“, що не жалує місця для статтей на тему книжки. Може чейже зацікавиться книжкою українське громадянство і ця справа рушить з мертвого місця.

О. Н.

Болгарсько-турецьке напруження росте?

Авас повідомляє з Анкари, що турецька преса пише про військові приготування Болгарії у прикордонній смузі. Прикордонну смугу на болгарсько-турецькій границі, широку на 15 км. евакуовано в такому спішному темпі, що не докінчено там навіть жнив.

БОЛГАРСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ ПРО КОНЦЕНТРАЦІЇ ТУРЕЦЬКОГО ВІЙСЬКА.

БУКАРЕШТ, 8. 8. Часопис „Семнануль“ приносить заяву болгарського міністра військових справ Даскалова і шефа болгарського ґенерального штабу Гаджіпеткова у звязку з вістками про концентрацію турецьких частин на болгарській границі. **У тій заяві він стверджує, що Туреччина концентрує військо на болгарському кордоні, але без якихнебудь намірів напасти на болгарську територію. Болгарія застосувала деякі військові зарядження, одначе вони мають чисто внутрішнє значіння. На 1. ц. м. покликано в Болгарії два річники резервістів. У згаданій заяві здементовано поголоски про якенебудь болгарсько-турецьке напруження. Болгарія рішена залишитися в кожному випадку невтральна.**

—o—

Злобний пашквіль.

У „Новій Зорі“ з 27. VII. ц. р. ч. 56 Володимир Голинський, священик з Перемишля, подав злобні інформації про прийняття стигматички Евстахії Бохняк у Стоянові 8. VI. 1939. р., що ніби Евстахію процесійно занесли до церкви під гомін дзвонів, що в церкві хлопці перенесли хору Евстахію на софі через царські двері і т. ін. Ці злобні інформації передрукували ріжні польські газети, бо їм це „на руку“.

В дійсности було так, що священики процесійно несли до церкви відновлений образ Богородиці, який є власністю церкви, а Евстахію Бохняк хлопці на софі несли між вірними, бо вона не може ходити і не може сидіти.

Задля неможливого стиску, що загрожував навіть життю людей, Служба Божа не могла відправитися в церкві. Коли ж оголошено, що Богослуження буде на дворі, а до церкви ще пхалися тисячі людей, нарід, що його пхали ззаду, був присилуваний виходити з церкви дияконськими і царськими дверми. А що дияконські двері вузькі і софа не влізалася, а Евстахія Бохняк була зімліла з великої задухи, то її мусіли туди перенести.

Таксамо все інше в статті В. Голинського є злобно виретушоване та поперекручуване.

Стоянів, 5. VIII. 1939.

О. Дмитро Шуль, парох. Гриць Лобай, Василь Вербицький, церковні провізори.

Припинені, реактивовані та розвязані

ФІЛІЇ І ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ В 1939 РОЦІ.

1. Воєвідство Львівське:

Влада припинила в діяльности 63 читальні (в Перемищині 11), розвязала 1 філію в Устриках Долішніх та 8 читалень. З припинених читалень реактивовано 14, а саме в районах філій: Белз 6, Дрогобич 1, Комарно 1, Львів-Повіт 2, Перемишль 4.

2. Воєвідство Станиславівське:

Влада припинила в діяльности 30 читалень, розвязала 16 (у Миколаївщині 6). З припинених читалень реактивовано тільки 1 в районі Рогатин.

3. Воєвідство Тернопільське:

Влада припинила в діяльности 2 філії (Бережани і Монастириська) та 87 читалень (у Бережанщині 51), розвязала 16 читалень (у Бережанщині 15). З припинених реактивовано обі філії та 52 читальні, а саме в районах філій: Бережани 46, Глиняни 1, Монастириська 1, Тернопіль 4.

Загальне зіставлення:

У трьох Воєвідствах (Львівське, Станиславівске і Тернопільське) в 7 місяцях 1939 року влада припинила в діяльности 2 філії і 180 читалень, розвязала 1 філію і 40 читалень. З припинених реактивовано 2 філії і 67 читалень. Залишилося ще припинених у діяльности 113 читалень.

Із франко-українських взаємин останньої війни.

З приводу смерти Жана Пелісіє, великого приятеля України (1883—1939).

„...Не забуду до останньої хвилини мого життя ту вільну жовто-блакитну Україну, яку в 1917 р. я мав щастя побачити. Доля історії захотіла, щоб я був першим французом, що бачив французькими очима ту Україну..."

(З листа Жана Пелісіє, 16. липня 1926 р.)

Вересень 1938 року забрав з цього світа видатного французького приятеля чеського народу Домінуа, професора чехознавства у Школі Східних Мов, що в 50 році помер від удару серця, тоді коли німецькі моторизовані відділи перейшли кордон колишньої корони св. Вячеслава. Останній удар в іншій частині Европи відобрав життя великому приятелеві України. Того самого дня, коли спікер радіовисильні оголошував вступ німецьких військ до Мемеля, у свому маєтку Ідрон біля По, в чарівних Піренеях дістав параліжу серця Жан Пелісіє, який ціле життя присвятив справі України та Литви та брав видатну участь з французького боку в подіях їх відродження. Йому в значній мірі Литва завдячувала здобуток Мемеля.

Ще за життя Пелісіє увійшов у історію України, бо він був одним з нечисленних чужинців, якого імя було відоме майже всім українським політичним діячам усіх таборів, хоч — як це завжди буває в таких випадках — леґенда чимало пододавала до діяльности Пелісіє. Справжня історія участи Пелісіє в українофранцузьких взаєминах досі ще не написана або точніше не видрукована. Ця історія написана автором цих рядків, якого вязала з покійним майже двацятилітня приязнь. Пелісіє сам написав для мене звіт своєї діяльности на Україні, передав до використання свій щоденник, копії ріжних рапортів і листів так, що маю цілий його архів, дуже цінний для нашої історії. Не все ще можна було використати для історії над якою працюю.

Сьогодні віддаючи пошану памяти мого давнього друга, хочу згадати лише деякі етапи життя Жана Пелісіє та його діяльности. Покійний був вельми пристрасний і до нього найменш підходили слова апостола Павла про негарячих і нехолодних людей. Через пристрасність Пелісіє наробив собі немало ворогів поміж тими, що воліють людей супокійних. А він, як сам казав, не міг бути супокійний перед обличчям ката і жертви. Зрештою Пелісіє був байдужий до ворогів; це був ідеаліст в найкращому розумінні цього слова. Вороги українського руху твердили про міліони, які Пелісіє дістав за свою оборону нашої справи, хоч він належав до тих людей, яких не можна було нічим купити.

Духова орієнтація Пелісіє і його перша зустріч з українською справою.

Жан Пелісіє ур. 1883 р. у малому місті Егосбібос в Піренеях. Тісна батьківщина Пелісіє, у краю лянґведокської мови, якою він володів чудово. З дитячих років він читав уже твори Містраля і французьку мову вперше почув у початковій школі. Батько його, народній учитель, демократ, кохався у Декларації Прав Людини, а мати-альзатка, що по війні 1870 р. виїхала з патріотизму з Альзації.

По скінченні фільософічного факультету в Бордо Пелісіє дістав стипендію на виїзд до Німеччини, де слухав викладів в університетах Мінхена та Берліна і звідки привіз свою тезу про Ґрільпарцера, відомого австрійського поета.

Пелісіє знав добре німецьку та англійську мову, не кажучи вже про романські мови, зате ніодної славянської. В 1905 році французький уряд вислав молодого Пелісіє на гімназіяльного вчителя французької мови до Відня. В одному зі своїх листів Пелісіє писав мені: „У Відні вперше у мене розбудився інстинкт глибокого співчуття до пригнічених націй. Від нині мій шлях обраний — я став захисником всіх народів, яких переслідували сильніші народи. Я дав Ганнібалеву присягу присвятити себе пригніченим народам".

Коли вперше Пелісіє зацікавився українським питанням? На це він точно відповідає: „У Відні, куди надійшла вістка про вбивство Потоцького Січинським". З питомою йому енергією Пелісіє перечитав усе, що міг знайти про українське питання,бачився і розмовляв зі силою українських і польських політичних діячів, розпитував високих австрійських урядовців. За якийсь час Пелісіє надіслав про взаємини в Галичині статті до паризької газети „Інформація" та брюсельської „Незалежна Бельгія", якої він був кореспондентом. Статті ці звернули на себе загальну увагу, і своїм змістом і формою. Ті що знають французьку мову матимуть завжди насолоду читаючи сотні статтей та книжки Пелісіє. Яке-ж це було чудове перо! Найкращі прикмети французької мови — ясність, звязковість, точність — все це знайдете в його статтях; деякі з них писані до війни були просто пророчі. Як головний мотив скрізь по цих статтях проходила думка: тільки задоволення всіх вимог недержавних націй може дати тривкий спокій Европі. У 1909 році Пелісіє розвинув цю думку у спеціяльній розвідці, що одержала нагороду французької Академії Політичних і Моральних Наук. На примірнику, що автор подарував мені у 1922 році він написав: „Прийміть цей молодий твір, якому я залишуся вірним до останнього дня життя".

Пелісіє засновує „Союз національностей".

Сензаційне інтервю з Еренталем, в якому Пелісіє прорік анексію Боснії, було великим журналістичним успіхом і найбільша тоді французька газета „Матен" запросила Пелісіє на свого спеціяльного кореспондента. Пелісіє залишає педаґогіку і від тоді на ціле життя стає членом найкращої у світі корпорації журналістів.

Як мандрівний лицар, але з пером у руці, замість меча, Пелісіє мандрує по цілій Европі шукаючи скрізь правди для пригнічених народів. В Празі він студіює чеське питання, в Будапешті він пізнає, який успіх має мадярський февдалізм зі славянами та румунами, наслідком чого зявляються огневі статті, що розюшили мадярські урядові кола. Одного дня в Люблянах французького журналіста арештують і ка-

М. РУДНИЦЬКИЙ.

Новий журнал.

(Докінчення.)

Уявіть собі, що якийсь журнал почали видавати два-три письменники із великим імям, дуже талановиті, яких Ви залюбки читаєте. І вони заповнюють самі число за числом. По трьох місяцях Вам знудиться їх журнал. Навіть Шекспіра й Ґете не можна читати раз-у-раз. А ми при всіх роздроблених силах — кліках, орієнтаціях і партіях — знаходимося в Галичині в гіршому становищі, ніж тоді, якби передали журнал у руки трьом талановитим і плодовитим письменникам. Мусимо друкувати „те, що є", підливати літературу водянистою публіцистикою і весь час виправдовуватися, що не маємо літературних творів.

Журнал мусить передовсім давати читачеві „цікавий" матеріял — відмінний від тем, тону і рівня щоденної преси. Незалежно від того він повинен бути якимсь духовим осередком для своїх співробітників, що мають приблизно однакові погляди на мистецтво й на ту дійсність, що заливає нас щодня світовими і рідними подіями, разом із загальними, так мовити „метафізичними" питаннями. Журнал мусить чогось хотіти й передавати погляди та настрої живих людей, які над кожним проявом задумуються і на кожний автоматично реаґують своїм інтелектом і чуттям. Отже: все це мусить бути природне, мусить бути духовою потребою, яка проявляється таксамо, як інші наші людські функції.

Писати насилу, тільки тому, що виходить нове число? Навіщо? Десь на світі роблять це тисячі людей для заробітку: — вони мають якесь виправдання, що псують папір і чужі мізки своєю січкою. Але вимотувати зі себе заржавілі пружини, які нічого не обертають?.. Це не песимізм. І в нас можливий журнал, коли вже була така неодна гарна й культурна спроба. Платіть хочби мінімальні гонорарі і притягніть якнайбільшу кількість відомих авторів — усі працюватимуть поруч.

Справжні письменники ненавидять партійну політичну гризню, відчуваючи як психольоги її справжні спонуки; у нас принципіяльні причини ворожнечі ще рідші як у чужинців. Байдужість до ідеольоґічного руштування, на якому вішають партійних ворогів, серед наших авторів така велика, що вона часто межує з повною безхребетністю: автори друкують там, де є місце; — нині тут, завтра там, хочби в тому самому числі журналу були ідеї їм ворожі, навіть осоружні.

Кілько суперечностей! правда? Журнал має мати власне духове обличчя, повинен згуртувати якнайбільше авторів і дати їм свободу! А проте в літературі нема суперечностей між ідеями; вони є тільки вислідом ріжних форм вражливости. Уявляю собі журнал, що давав би нашому читачеві якнайбільше зразків чужої творчости і вигострював його вражливість на найбільше ріжноманітні індивідуальности. Відчувати красу щораз то нової чужої культури та далеких середовищ це значить відкривати в собі щораз-то нові духові потреби, передовсім найважнішу: розвивати себе.

У нас редактори і письменники навіть тим горді, що з патріотизму відвернулися плечима до російської і польської літератури, буцімто зайняті тільки проявами рідної культури!

Такий патріотизм веде здебільша до бриджа та алькоголю. Якби Вам удалось приєднати для журналу бодай десять осіб, що стежать постійно за чужою літературою і дають оцінки нових, цікавих книжок, то вже й це було б великим успіхом!

—о—

селюють. За деякий час слід Пелісіє відшукали у Барсельоні, де тоді йшла справжня катальонська революція, якої перипетії можете й сьогодні прослідити зі старих збірників „Матену“, де статті Пелісіє є на перших сторінках. Кого лише не бачив і не інтервював Пелісіє в Катальонії? Засудженого на смерть Феррере, катальонських терористів, еспанських ґенералів. Катальонський національний рух Пелісіє вважав клясичним і на його прикладі пояснював читачам механізм усіх національних рухів. Ірляндські лідери, що читали статті Пелісіє (їх тоді читали всі в Европі), запрохали французького публіциста на „зелений острів“ і в численній літературі про ірляндський національний рух статті Жана Пелісіє займають одне з почесних місць.

У 1912 році Пелісіє засновує славний за довоєнних часів „Союз національностей“, якого осідок був у Парижі. Рідка сьогодні довоєнна збірка органу Союзу, що називалась „Аннали національностей“ знаходиться в моїй бібліотеці, як один з найкращих дарунків Пелісіє. Вона необхідне джерело для кожного історика світової війни. Пелісіє був ґенеральним секретарем союзу й головним редактором „Анналів“, а в Раді Союзу фігурували найкращі тоді прізвища: англійський соціольоґ льорд Авебурі, Фридерик Баер і Містраль, лавреати Нобля, Анрі Беренже, сьогодні голова закордонної комісії французького сенату, болгарський політичний діяч і вчений Бобчев, Георг Брандес, Еріо, відомий німецький професор Лямпрехт, Жорж Лейґ, Пенлеве, професор Сеньобо, сьогодні сеніор французьких істориків та десятки неменш славних імен. Щодо програми „Анналів“ одне можна сказати: якби у Версалю цю програму були здійснили, світ не був би сьогодні в тому становищі, в якому він опинився. Між іншим Вільсон, тоді ще звичайний професор, належав до комітету редакції „Анналів“. Другий член редакції, Карль Ліндгаген, посол шведського парляменту й посадник Стокгольму, вніс у шведський парлямент проект „права націй“, головний пункт якого твердив: „Кожна нація раз назавжди матиме право на самовизначення. (Далі буде)

Ілько Борщак.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

10 серпня 1889 року.

АНТИСЕМІТИЗМ У ВІДНІ.

Антисемітизм у Відні викликав чималі клопоти в тамошніх окружних радах. При виборах до окружних рад перейшло було у Відні багато антисемітів, з чого були дуже невдоволені ліберали. Отже коли в окрузі Найбав мав уконститууватися виділ і антисеміти, яких там є 11, хотіли на предсідника переперти свого кандидата, не явилося 5 лібералів, через що виділ не міг уконститууватися, бо до цього потрібно 2/3 голосів, отже 12.

СТРІЛЬНИЙ ПОРОХ БЕЗ ДИМУ.

Стрільний порох без диму і гуку винайшов хорват Каливода, аптикар у Винківцях. Що його винахід добрий, свідчить про це те, що німецьке міністерство війни замовило у нього цього пороху до 20.000 набоїв. За вістками „Обзора“ австр. міністерство заборонило Каливоді виробляти цей порох для чужої держави й тому Каливода вибрався до Шпандави, де виготовить згаданий порох. Складові частини цього пороху держить Каливода в тайні. Взагалі тепер, коли вже є досить добрі репетієрові карабіни, хеміки клопочуться над тим, щоб знайти стрільний порох без диму й гуку. Надавно поширилася поголоска, що такий порох винайшов сербський полковник Пантелич.

ВАРТІСТЬ ПРАЦІ.

Кавалок заліза за 38 ґрейцарів, оброблений на підкови вартий 1 зол. 10 ґрейцарів, на рільниче знадібя — 1 зол. 70 ґр., як промисловий продукт 17 зол., як голки 30 зол., як ґудзики 200 зол., а як вказівки або пружини до кишенкових годинників вартість його може дійти до висоти 18.000 зол.

Військові розмови в Москві потривають довго.

ПАРИЖ, 8. 8. „Парі Міді“ обговорює військові переговори в Москві, які імовірно вічнуться в неділю та підкреслює, що проєктовані переговори обіймають стільки справ, що вони потривають не лиш цілий серпень, але мабуть і вересень.

Згаданий часопис заявляє, що Совіти далі домагаються, щоб політичні й військові переговори з Англією та Францією поширити на далекосхідні справи. У Москві думають — пише згаданий паризький часопис, — що по японсько-англійськім конфлікті у Тієнтсіні та по зміні фронту Злучених Держав супроти Японії співпраця західних великодержав із Совітами стає чимраз конечніша.

ТАЛІН, 8. 8. Також естонський щоденник „Певалет“ підкреслює у статті п. н. „Подорож до Москви“, що по виїзді Стренґа не слід сподіватися в Москві позитивних висліді військових розмов. На думку згаданого часопису Совіти дивляться скептично на ті переговори.

Совітська преса промовчує приїзд військових делеґацій до Москви.

—о—

У Мемелі відкликали відпустки.

МЕМЕЛЬ, 8. 8. Урядові мемельські чинники видали перед кількома днями низку розпорядків. Один із них забороняє давати урядовцям від 1. ц. м. відпустки. Ті, що тепер перебувають на відпустках, мусять їх перервати та вернутися негайно до праці. Крім того появилася там відозва до емеритів із закликом, щоб вони голосилися до такої праці, яка не шкодить їх здоровлю.

—о—

Румунський король зустрінеться з Мусолінієм?

БУКАРЕШТ, 8. 8. Тутешні дипльоматичні кола та кола закордонних кореспондентів є тієї думки, що румунський король Карло, який тепер відбуває подорож у товаристві свого сина кн. Михайла по Середземному Морі імовірно задержиться в одній з італійських пристаней та відтак виїде на зустріч із Мусолінієм. Де відбудеться зустріч, покищо не вирішено, бо вона має відбутися в найбільшій тайні.

Мусоліні має вжити свого впливу, щоб Румунія погодилася приступити до політики держав осі та буцімто запропонує королеві арбітраж між Румунією і Болгарією, з тим, що всі болгарські претенсії до Румунії будуть перекреслені.

Зі судової салі.

ЗА КОМУНІЗМ НА ВОЛИНІ.

Портієр готелю „Централь“ у Рівному Давид Ґорштейн станув перед рівенським окружним судом як діяч КПЗУ. Акт обвинувачення закинув йому, що він вів протидержавну діяльність на терені рівенських професійних союзів і зорґанізував у Рівному „ячейку“ КПЗУ. Суд засудив Ґерштейна на 5 років вязниці і відобрав громадянські права на 5 років.

ЗА КПЗУ. НА ПОЛІССІ.

Окружний суд у Пінську (відділ окружного суду в Берестї) засудив Рахилю Сідельник на 5 років вязниці за те, що належала до комуністичної партії Західної України (КПЗУ) та займалася ширенням комуністичних ідей.

ДЖ. О. КЕРВУД. 35

Герої золотої тундри.

ПОВІСТЬ.

Переклала Ольга Сліпа.

У тих днях вогонь захоплення для великих досягів, треба було скоріше підтримувати між придушувати. Тому ані Алян, ані Карло Льомен, не видвигали тієї загрози від великих фінансових підприємств, таких як ті, що ними володів Джан Ґреґем. Ті підприємства намагалися знищити зовсім найліпшого приятеля Аляски її біольоґічну невмирущість та життєздатність. Вони підтримували всією своєю силою руїнницький проект закону, щоб віддати Аляску у володіння групи зложеної з пятьох людей. Та Алян і Карло Льомен поширювали свій оптимізм — оптимізм людей, що мали непохитну віру. Недалекий вже кінець панщини для Аляски. Сонце починає продиратися крізь хмари. Вістка розходилася немов проміння сонця. Таке вони проповідували і знали, що проповідують правду, бо те населення Аляски, що залишилося після років безнадійности та пригноблення, це були борці. А жіноцтво, що залишилося з ними, ті мами і жінки — це були матері нової нації, що прокидається.

В часі свого тижневого побуту в Ном, Алян зустрічався з тими матерями та жінками. Він був би дав багато за те, щоб хоч кілька міліонів населення Стейтів могло пізнати тих жінок. Могло щось статися тоді, бо сестри зі Стейтів з відкритими раменами прийняли б жіноцтво Аляски та підтримали б його своїм виборчим правом голосування; а тоді люди такі як Джон Ґреґем щезли би з лиця землі; Аляска здобула би нарешті належні їй права. Бо ті жінки це також будівничі. Був це рід жінок, що з чимось більшим як надія з своїх серцях, витали сонце та зустрічали темряву зими.

Багато разів у часі того тижня гостини в Ном чув Алян бажання згадати про Марію Стендіш. А проте не вимовив ані слова про неї, навіть перед Карлом Льоменом. Кожний день єднав її тісніше з ним, робив її частиною його самого. Він не міг росказувати людям про неї. Він навіть давав ухильчиві відповіді, коли його запитували про його справи у Кордові, або про враження з Кордови чи з подорожі здовж берегів. Цікаве, що Марія Стендіш немов наближувалася до нього тоді, коли він був сам, оподалік інших. Він памятав, що так бувало з його батьком, що почував себе завсіди найкраще у глибоких горах або безкрих тундрах. Так і Алян радувався в душі, коли покінчив свої справи у Ном і прийшов для нього час покидати місто.

Карло Льомен подався з ним аж до великих стад на півострові Коріс. Сто миль до Шельтону вони проїхали вузькими рейками у возі запряженім собаками. І хвилинами здавалося Алянові, немовби Марія Стендіш була приявна, подорожуючи з ним разом тим оригінальним засобом комунікації, серед дикої праприроди. Він міг бачити її. Оце було щось дивне, що почало запановувати ним. Були хвилини, коли йому здавалося, що її очі сяють ясним поглядом у його лице, її уста усміхаються до нього, вона біля нього, здавалось, так близько, що він був би заговорив до неї, якби Льомен не їхав був при його боці. Він не боровся проти цих візій. Йому приємна була гадка, немовби вона приїздила разом із ним у саме серце Аляски, мальовничою „собачою“ залізницею, пропадала у горах і тундрах, а ввесь той чудовий, пишний, новий світ відкривався перед нею, мов таємна загадка.

Дні були довгі. Ніч така, якою її Марія Стендіш завсіди знала, щезла зовсім. Дня двацятого червня було 20 годин дня, з гарними примеркливими сутінками поміж 11-ою годиною і 1-ою. Сон не залежав від сходу і заходу сонця, а від годинника. Світ замерзлий до самого ядра, розцвітав як велика квітка.

З Шельтону, Алян і його приятель подалися відвідати з вісімдесять до девятьдесять людей у Кендл, а звідти подорожували рікою Ківеликом до оселі Ківелик над заливом Коцебю. Моторовий човен Льомена, що ним правили лапляндці, довіз їх до півострову Коріс і там тиждень залишився Алян з Льоменом і його великим пятнацятитисячним стадом ренів. Його тягнуло додому, та він старався скривати свою нетерплячку. Щось наглило його, підганяло до більшого поспіху. Вперше по місяцях неприсутности він почув тріский тупіт копит ренів, а цей звук подіяв на нього немов дикий поклик його власних стад, що прикликали його домів. Він був рад коли надійшли кінцеві дні тижня і його гостина скінчилася. Моторовий човен довіз його до Коцебю. Годинник показував вечір, коли він виїжджав із росіянином Павлом Давидовичем дельтою ріки Кобук. Хоч був уже вечір, але темрява не надходила. Четвертого дня вони приплили до місцевости Редстон, на 200 миль від устя ріки Кобук. Вони повечеряли на березі. Після того Павло Давидович завернув назад та поплив повільною течією.

Залізнича лінія Львів-Варшава ушкоджена.

ПОДОРОЖНІ МУСЯТЬ ПЕРЕСІДАТИ.

ЛЬВІВ, ПАТ. Львівська залізнича дирекція повідомляє, що буря перервала залізничі рейки між Равою Руською та Любичею, тому пасажири поїздів, які виїздять зі Львова в год. 22,30 і 7,24, мусітимуть пересідати. 2 поїзди: який відходить зі Львова в год. 22,30 і який приходить до Львова в год. 6,55 не курсуватимуть.

Поїзд, що відходить до Снятина в год. 7.20 та що приходить зі Снятина в год. 21 курсуватимуть нормально.

—о—

Протилетунські вправи у Льондоні

ПРИ СПІВУЧАСТИ 60-ОХ ТИСЯЧ ЛЮДЕЙ, 1.300 ЛІТАКІВ ТА 500 БАЛЬОНІВ.

ЛЬОНДОН, ПАТ. В ночі з вівтірка на середу почались у Льондоні вправи протилетунської оборони, в якій бере участь коло 60.000 людей, 1.300 літаків, 1.400 протилетських гармат та 500 запорових бальонів.

500 бомбовиків, що відбули лети над Францією, вдаватиме наступ на Льондон, 800 мисливських літаків боронитиме столицю.

На просторі, на якому відбуваються вправи, живе 20,000.000 людей.

Вістки з Буковини і Басарабії.

ЛІТЕРАТУРНІ НЕДОМАГАННЯ.

В Чернівцях вийшли окремою відбиткою „Оповідання" Антона О. Довганчука, що передше друкувалися на сторінках „Часу". Оповідання не мають власного оригінального творчого обличчя. Недавно один шановний видавець оповідав у „Ділі", як то сільський парубчак з народньо-шкільною освітою оферував йому до друку твір з латинськими цитатами. Подібне можна сказати і про молодого буковинського автора та його оповідання (Дон Філіпе, Де Салтір та ін.).

На літературному і науковому полі Буковини, де ще так недавно працювали Кобилянська, Ярошинська, Ст. См. Стоцький, Маковей, Кордуба, Попович і б. ін., тепер цвитуть буряни.

Молоді таланти, як Осип Дуда, Аркадій Данилевич, В. Яловего, Іван Бордейний, Ілько Гаврилюк (усі три басарабці), Іван Лестівка, Іван Пігуляк, які друкували свої твори на сторінках „Проміня" і „Самост. Думки" вже кілька років не проявляють жадної письменницької діяльности. Зі шкодою для себе і для рідної культури.

ХОЧУТЬ УЧИТЕЛЯ УКРАЇНЦЯ.

У румунському Банаті, на сербській границі, є кілька сіл з українським населенням. Одно з тих сіл, громада Падурени (Ліски), звернулося до буков. українців з проханням післати їм учителя українця. Вони виклопотали у шкільних властей, що він буде принятий на державну службу. Крім того громада дає гарне муроване мешкання та 5 гектарів доброї землі. Зате мусить учити їх дітей українського письма, історії та пісень.

ВИСЛІД МАТУРИ В БУКОВИНСЬКИХ ГІМНАЗІЯХ.

У буковинських гімназіях здали іспит зрілости такі українці: Дівчата: Аврам Тамара, Антонюк Наталка, Веренька Маруся, Драган Філомена, Лукаш Орися. Хлопці: Антохій Мирослав, Барецький Осип, Гаврищук Орест, Кухта Нестор, Лукинюк Евген, Мельничук Мирослав, Мойсюк Мирослав, Турлик Корнило, Сливка Іван, Фурман Юрій, Лазовінський Василь, Ластівка Микола, Лолушанський Володимир, Романовський Богдан, Стусяк Ярослав, Корнилик Плятон.

Це інтелігентний доріст півтора міліона українців під Румунією за останній рік. Це переважно діти учителів та священників. Бо між селянами панує нехіть до школи.

Здібних українських сільських дітей румунські установи посилають до шкіл на свій кошт. Ті діти вже пропавші для нашої нації.

Коли б наше товариство „Українська Школа" почало наново працювати так, як давніше та урухомило б бурсу ім. Федьковича, яка пусткою стоїть, для нашої шкільної та ремісничої молоді, то певне дійсність не була би така трівожна.

„КУЛЬТУРНІ КАМІНИ".

На місце українських читалень влада засновує по селах т. зв. „культурні каміни". Щоб селяни хоч у части мали довіря до цих новотворів, головою наставляють священника, секретарем звичайно стає директор школи. Все майно наших читалень і народніх домів, хочуть перебрати ці „каміни" у свою управу. Вони пропагують румунську історію, народню ношу, пісні і танці. Такі „каміни" повстали в останньому часі в майже всіх селах півн. Буковини і Басарабії.

Подяка.

Оцим почуваюся до обовязку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „Карпатія" у Львові за скоре виплачення повної обезпеченої суми по моєму бл. п. Мужові о. Евгенові Хоминьському, пароховы в Верхраті пд Рава Руська.

Скоре й акуратне виплачення обезпеченої суми уповажнює мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „Карпатія" у Львові найширшим кругам української суспільности.

Верхрата, дня 5. серпня 1939.

1523 1—1 Осипа Хоминська.

ҐЕБЕЛЬС У ВЕНЕЦІЇ.

Як подає італійське радіо, мін. Ґебельс приїхав з жінкою та кількома вищими урядовцями свого ресорту до Венеції, щоб на запросини міністра Альфієріх взяти участь у міжнародній фільмовій виставі.

Першого вечора оба міністри оглядали фільму „Доктор Кох", що представляє життя і працю відомого ученого.

—о—

НІМЕЦЬКЕ ВІЙСЬКО ЗАРЕКВІРУВАЛО ВСІ ШКОЛИ НА ПОЛЬСЬКОМУ ПОГРАНИЧЧІ.

БЕРЛІН, ПАТ. Військо зареквірувало всі школи на пограниччі, заселеному поляками. Крім того „Польський Дім" у Закжеві.

—о—

ЩО ПОСТАНОВИЛА РАДА ПЯТЬОХ ЯПОНСЬКИХ МІНІСТРІВ? — ПИТАННЯ СТАНОВИЩА ЯПОНІЇ ДО ЕВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.

ТОКІО, Домеї. По закінченні засідання ради міністрів відбулася в палаті премієра нарада пятьох міністрів: премієра, міністра війни, маринарки, закордонних справ, та скарбу, які застановлялися над лінією японської політики супроти Европи. Як подає японська преса, міністр війни зясував висліди нарад з шефом штабу армії та військового шкільництва і про них уже зложив звіт премієрові.

—

СІЯМ НЕ ПРИСТУПИВ ДО ПРОТИКОМІНТЕРНІВСЬКОГО ПАКТУ.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Сіямське посольство рішучо заперечує поголоску, немов би Сіям мав приступити до протикомінтернівського пакту.

У СІЯМІ ЗАКРИВАЮТЬ КИТАЙСЬКІ ШКОЛИ.

Німецьке радіо повідомляє, що сіямська влада, бажаючи зберегти повну невтральність, розвязала коло 20 китайських шкіл, де йшла протияпонська пропаганда, та покарала китайських банкирів, які ту пропаганду фінансували.

Аж тепер відчув Алян необмежену волю. Нарешті по місяцях, що довжилися як роки, він був сам. На північний схід простягалася незазначена на картах дорога, яку він знав так добре, дорога на 150 миль, пряма як лет птаха, безлюдна, просто під самі двері його фарми на збіччях гір Ендікот. Він крикнув радісно, немов хотів сповістити окликом Тотюка, Емюк Тулика, Кеок і Неведлук, що він уже в дорозі додому.

Поглянув на годинник. Була пята година пополудні. Він провів з росіянином довгу днину, та не чув охоти до сну і спочинку. Запах тундри, що нісся до нього крізь рідко залісений беріг ріки, немов пянив його. Він хотів тундри, заки положиться горілиць, лицем до зір. Він рад би був якнайскоріше вийти з залісеного берега та почути безмежний простір великої степової країни довкола себе. Що за дурень назвав цей край Пустими Землями? Які ідіоти були люди, що виписали таку брехню на мапах! Він закинув наплечник, прикріпив його і взяв у руку кріс. Пусті Землі!

Він пустився майже бігцем, якби хотів когось перегнати. На невеличкім горбку він станув у золотому сонці і розглянувся довкола. Скинув на землю наплечник і стояв з відкритою головою, а холодний вітрець грався його волоссям. Коби Марія Стендіш була дожила побачити це! Він простягав рамена немов показуючи цей вид її очам та вимовляв імя її повним серцем і мовчазними устами. Перед ним простягалися безмежні тундри, розкотившись широким, зеленим та золотим бездеревним морем, з безліччю квіток, оживлені життям, якого не зазнав ніколи лісовий край. Під його ногами стелилася гущавина незабудьок, білих та пурпурових фіялок, що солодким запахом наповнювали його легені. А перед ним лежало біле море жовтооких стокротей усуміш з пурпуровими ірисами високими аж до його колін; а далеко як засягнуло око, хвилювала лагідно у легкому вітрі, така люба йому, білим пухом розквітла осока. Пупінки осоки були ще в зелених ослонах. За кілька днів як вони відкриються, тундра стане білими килимами.

Алян прислухувався до гомону життя. Життя було довкола нього в усіх усюдах, а мельодії пташок були дещо притишені і сонні, хоча сонце горіло ще теплим сяйвом на небі. Він підняв свій наплечник і пішов далі. З малого озерця, схованого серед соковитих трав у заглибині, доходило до нього вечірнє ґеґання гусей, та вдоволене квакання диких качок. Він чув мельодійні немов сопілка звуки самітнього музики серед трав і плач чайки, а ще далі, де тіні здавалися глибші, на межі овиду, підносилися глибокі пливкі ноти журавлів та пронизливі крики лунів.

Ніч! Алян засміявся тихо, бо приблідле дещо сонце заедно світило йому в лице. Час на сон. Він глянув на годинник.

Була девята година. Девята година і всі квітки розкриті до промінів сонця. А люди там у стейтах — називали це замерзлим краєм, пеклом ледів і снігів, на кінцях землі місцем, де лише найсильніші могли втриматися при житті. Ось до чого доходило незнання і глупота довгими віками, хоч люди називали себе найрозумнішими створіннями, що все знають. Смішне і разом з цим траґічне!

Він прийшов вкінці до озерця, що ясніло між двома порослими буйною травою горбками. В тій мягким оксамитом вистеленій кітловині тіні згущувалися немов у горшку. З озера випливав малий потічок і тут Алян нарвав мягкої трави і розстелив свої коци. Велика тиша почала налягати довкола нього, яку часдо-часу переривали лише луні. В одинацятій годині показалися зорі, хоч можна було бачити виразно водну птицю, що стояла на поверхні озера. Сутінки поглибились, а заграва на заході перейшла у ліліевий сутінок. Надтягнула бліда ніч — чотири години спочатку, що не були ані темрявою ані днем. З подушкою з трави і осоки Алян заснув.

Коли засвитало збудили його співи і голоси пташиного життя. Він скупався в озері. Маленькі, щойно вилеглі дикі качатка, ще в пуху, ховалися від нього громадками поміж трави та очерет. Того дня і дальші два дні він посувався безупинно вперед у серце тундри, майже не спочиваючи. Здавалося йому, що він опинився вкінці у тому краю, звідки виводилося пташине життя цілого світа, бо з усіх усюдів, де лише була вода, з озер, малих потоків і з кітловин поміж горбками, відзивався цілий Вавилон пташиних голосів. З лона коханої землі нісся цей багатоголосий звук, немов билося велике матірне серце землі, що вливало силу та відвагу і нашептувало йому вічну правду на хвалу, красу та на потребу життя і для невмирущої віри в життя. Господь сотворив цей край двацятигодинного дня і чотиригодинного смерку. Не було на цій землі ніякого місця для суму у тих чудових днях літа; одначе в його власному серці, коли він наближувався до дому, було місце темне, якого не було всилі прояснити сонячне сяйво літа.

(Далі буде).

З природи і життя.

Від нікотини до вітаміни.

Багато рослин має в собі дуже сильні отрути, звані алькальоїдами. До таких відомих загально рослинних отрут-алькальоїдів належить впр. морфій, що знаходиться в маковому соку, — атропіна з вовчих ягід та ін. Ці рослинові отрути є звичайно дуже сильні і вже в малих частинах грама можуть принести людині смерть. До найсильніших з тих рослинних отрут належить **нікотина**, алькальоїд, що знаходиться в листі та насінні тютюну. Вона є одною з найсильніших отрут, які взагалі знаємо і саме її отруйному діянню приписують лікарі шкідливий вплив курення тютюну. Ця отрута у чистій формі це рідина прозора із запахом тютюну.

Під хемічним оглядом в її склад входить вуголь, азот і водень. У малих давках нікотина причиняється до зросту тиску крови і збільшення рівня цукру в крові. Сильніше згущену вживають її до нищення комах. Чиста нікотина є такою сильною отрутою, що її кілька крапель впущених до ока голуба, моментально його вбиває.

НІКОТИНОВИЙ КВАС.

Підчас окиснювання нікотини повстає з неї нікотиновий квас, що складається під хемічним оглядом з чотирьох первнів: азоту, вугля, водня і кисня. Цей квас як хемічна сполука називається також „бета-пірдинокарболевим квасом". Нікотиновий квас, як також його інша сполука, амідонікотиновий квас, були відомі хемікам вже давно. Одначе в найновіших часах дослідники відкрили у тих давно вже відомих сполуках цілу низку нових прикмет, що зробили з них справжню ревеляцію в науці про вітаміни, в біольоґії та медицині.

ОТРУТИ Й ЛІКИ.

Майже кожний лік це отрута, тільки в дуже малій кількости. І навпаки. Кожна отрута може бути ліком, тільки треба її подати в малій давці. Так є і з нікотиною. Її цілющий вплив виказали дослідники, розсліджуючи нецілком ще проcліджену вітаміну Б, в якої склад входить властиво кілька вітамін, відомих як віт. $Б_1$, $Б_2$ і т. д. Брак вітамін цієї ґрупи в поживі викликує недугу бері-бері (запалення нервів), усякі шлунково-кишкові розладдя, стримує ріст і спричинює [illegible].

УНІВЕРСАЛЬНА ВІТАМІНА.

До найновіших відкрить з ділянки біольоґії, належить відкрита американським біольоґом Віліямсом в початку 1939 р. нова вітаміна в ґрупі віт. Б., яку він назвав „пантотеніновим квасом", або універсальною вітаміною. Вона конче потрібна для правильного росту всіх живих організмів, — бактерій, грибків, нижчих і вищих рослин, тварин, а також людини. Це нове відкриття вказує виразно на те, яка складна ґрупа вітамін Б.

Досліди Функа переведені над ґрупою вітамін Б виказали, що в ній бере участь і нікотиновий квас.

ПЕЛЯГРА І НІКОТИНА.

Брак віт. Б в поживі є причиною недуги званої пеляґра, від якої людина стає худощава, ослаблена, апатична, дістає запалення та вереди слизних болон рота та язика і характеристичне запалення шкіри, яка червоніє. Ця недуга поширена особливо там, де багато їдять кукурудзи, в якій майже нема віт. Б., — головно в Румунії, півн. Італії, та деяких околицях півн. Америки. Ця недуга появляється також у собак, як т. зв. „чорний язик". Саме у висліді дослідів над пелягрою і „чорним язиком" у собак вдалося ізолювати з ґрупи віт. Б нікотиновий квас, який має спеціяльну протипелягричну лікувальну силу, і який назвали віт. П-П.

Відкриття нікотинового квасу як протипелягричної вітаміни стало справжнім добродійством для околиць, в яких панує пеляґра. При кінці 1937 р. з'їзд американських лікарів, спеціялістів від пелягри заявив, що нікотиновий квас лікує цю недугу.

Досліди у клініках відкрили, що нікотиновий квас є цілющим ліком не тільки проти пелягри, але також при деяких недугах шкіри, слизових болон, крови і проти недуг спричинених променями Рентґена.

Серед продуктів, що мають у собі протипелягричну вітаміну П-П на першім місці стоїть сухе жовтко яйця, пізніше м'ясо, консерва з лосося, капуста, дріжджі. Зате її нема майже в ринжі, пшеничній та кукурудзяній муці, маслі, картоплі, сушених яблуках. Нікотиновий квас як протипелягрична віт. П. П. лікує ще крім пелягри деякі недуги рота, біґунки, анемію та деякі недуги шкіри. Дослідник цієї вітаміни Ельведж видобув її також з екстракту печені як нікотиновий амід.

БІОЛЬОҐІЧНЕ ЗНАЧІННЯ.

Біольоґічне значіння нікотинового квасу як віт. П.-П. дуже велике. Досліди виказали, що у ґрупі віт. Б протипелягричного впливу не мае ані віт. $Б_1$, ні $Б_2$, бо вони не мають у собі нікотинового ядра. Далі приявність нікотинового квасу є необхідна для росту деяких бактерій. Від неї залежить нормальна кількість спеціяльного ферменту в крові, т. зв. „козимази", що потрібна клітинам нашого тіла до віддихання.

Американські лікарі захоплюються також швидкістю ділання новонайденої вітаміни. Хто зажие нікотинового квасу чи його аміду, в того вже по 24 год. щезає апатія і втома.

У скорому часі поправляється здоровля слизних болон рота та язика і шкіри, появляється чи поправляється апетит. Американський лікар проф. Т. Спіт каже, що подаючи нікотиновий квас при таких хоробових проявах як утрата апетиту, сили і розладдя у переміні матерії, можна на довго перед появою пелягри її запобігати. Причиною недуги є брак вітамін, мінеральних солей та заліза в їжі недужих. Вони їдять замало м'яса, молока, яєць та свіжих овочів.

При проявах пелягри можуть виступити також нервові та умові занедужання. В деяких стейтах півн. Америки психіятричні шпиталі повні пелягриків. Їхній стан здоровля скоро поправляється завдяки лікувальній силі нікотинового квасу. В деяких околицях Румунії та Італії, де маса населення нездужає на пелягру відживляючися майже виключно кукурудзяною мукою чи іншими продуктами, в яких нема віт. П-П, — нікотинове лікування їх немов перероджує. Після двох-трьох днів лікування вони почуваються багато ліпше; зникає апатія, депресія, почування „пустки в голові". У пелягричних дітей нікотинове лікування поправляє стан шлунка і кишок і затриманий ріст.

ЗНАЧІННЯ НІКОТИНИ ЯК ЛІКУ.

Крім лікувального значіння мають нікотинові препарати також профілактичне значіння. Далі віт. П-П має також велике значіння для правильної переміни матерії і росту у дорослих і дітей. Амід нікотинового квасу конче потрібний до правильного діяння центральної нервової системи.

З цього видно, що природа ховає перед нами ще багато таємниць, як нпр. ця нововідкрита цілюща сила нікотини, яку ми досі знали тільки як шкідливу отруту.

Без чого можемо жити?

Які органи нашого тіла нам конче потрібні до життя? Природа вивінувала наше тіло ріжними складними органами, з яких кожний сповняє якусь питому собі дію. Однак не кожний з них конче до життя потрібний, а деякі можна навіть усунути без більшої шкоди для здоровля. Людина має за собою довгий ряд предків і тисячеліття розвитку. Природа консервативна і не відкидає ані не нищить тих орґанів, з яких людина не хоче користати. От хочби згадати про суткові бородавки у мужчин, останки волосся, що колись покривало наше тіло, хробачковий паросток, що такий важний у процесі травлення для тварин, а в людей приносить користь хіба тільки хірурґам. Вартість деяких інших органів нашого тіла теж сумнівна. Так нпр. ріжні вчені твердять, що мигдалки цілком непотрібні для людини, — інші-ж кажуть, що вони мають важне оборонне значіння проти бактерій в роті. Подібно поділені думки вчених про „сліпу кишку".

Добичі сучасної хірурґії кинули нове світло на конечність для життя деяких орґанів. І так ми переконуємося, що людина може жити майже нормально по усуненні одної нирки, а навіть шлунка, без зубів, язика, а навіть стравоходу — хоча тоді її життя буде трохи упосліджене. З тонких кишок хірурґ витинає нераз відтинки довгі на пару метрів, грубу кишку витинає нераз цілком, поміщуючи відхід в іншому місці, ніж нормально. Горлянку заступає штучним приладом, що дозволяє оперованому не тільки жити, але і говорити. Навіть з мізку усувають тепер деякі частини, без шкоди для життя, як це нераз бувало підчас війни. Природно, що нема тут мови про ушкодження тих частин мізку, в яких є найважніші осередки життя, що кермують віддихом, працею серця, тиском крови та ін. Таксамо всякі ушкодження малого мізку викликують розладдя в рівновазі тіла. Ушкодження хребетного стрижня потягає за собою пораження сечового піхуря, відходової кишки, долішніх та горішніх кінцівок, — однак не загрожує безпосередньо життю. Таксамо без коси (селезінки) та жовчевого міхуря людина може жити, але вирізання печінки або підшлункової залози привело б до дуже скорої смерти. Одним з найконечніших органів нашого життя є шкіра; втрата одної третини нашої шкіри (нпр. при попареннях) спричинює смерть.

—о—

Віджива малих дітей.

Такі правила обовязують при правильній відживі малих дітей:

1) Навчіть їх їсти поволі, підчас їжі пити дуже мало.

2) Не давайте смажених страв, чаю ні кави.

3) Забороніть їсти між порами їжі.

4) Навчіть їх мити зуби по кожній їжі і перед сном.

5) Молоко має бути повне і здорового походження.

6) Взимі подавайте їм тран. Коли будете притримуватись оцих зрештою зовсім нетрудних правил, дитина матиме добрий апетит, вагу і звикне від наймолодших літ до тих простих, а основних гігієнічних засад.

—о—

НОВИНКИ

10
СЕРПЕНЬ

ЧЕТВЕР

Ст. ст. 22. липня 1939.
Прохора й ін. ап.
Лат. Лаврентія м.
Сонце: схід 4.05, захід 18.52.
Місяць: схід 0.00, захід 15.20.

Завтра: 11. серпня. Пятниця.
Ст. ст. 29. липня 1939.
Калиніка мч.
Лат. Зузанни д.
Сонце: схід 4.07, захід 18.50.
Місяць: схід 0.25, захід 16.18.

—о—

— **Концерт хору „Зоря" в Трускавці.** Як довідуємося, знаний у нас диригент о. проф. С. Сапрун відвідає більші наші міста з мужеським хором „Зоря", що виконає серію характеристичних концертів. Хор, зложений з дуже добрих сил, виступить з концертом староґалицьких пісень уперше в Трускавці 13. VIII ц. р.

— **Українїка.** У чеському журналі „Книжні Знаки" за червень ч. 1—2 знаходимо згадку С. Сірополка про Павла Ковжуна та його заслуги, як одного з пропаґаторів екслібрісу в Україні. Згаданий журнал, хоч невеличкий, виходить чотири рази до року та знайомить своїх читачів з найновішими книжковими знаками, навязуючи контакт з мистцями.

— **Нагінка проти питомців Ремісничо-Промислової Бурси у Львові.** Минулої неділі 6 .ц. м. прибіг к. год. 7.40 вечором до будинку української Промислово-Ремісничої Бурси у Львові при вул. Пйонтаків ч. 8. (раніше Пасічна ч. 2) невідомий закріваавлений мужчина з проханням, щоб йому обандажувати рану. Ранений заявив, що на нього напали ножівники, зранили його без ніякої причини і саме перед ними він втік до бурси. Тому в бурсі обмили та перевязали йому рану і він відійшов. Крім того в тому саме часі невідомі напасники зранили ще якогось мужчину недалеко Промислово-Ремісничої Бурси і теж втекли. Тимчасом львівський „Дзеннік Польскі" в 9. ц. м. (ч. 16) помістив вістку напастю на Українську Промислово-Ремісничу Бурсу запевняючи своїх читачів, що це вихованки згаданої бурси нападають на невинних людей і навіть зранили ножами Романа Буздиґу з Галицьких Пасік, якого перевезли до шпиталю. „Напасниками, як ствердив поліційний допит, пише далі „Дз. П.", були вихованки української Ремісничої Бурси, які виступили в ролі ножівників". Згадана вістка брехлива від початку до кінця. У комісаріяті поліції при вул. Курковій заявили управителеві бурси, що поліція не переводила допиту в цій справі. Видно комусь доконче треба було зробити шум довкола згаданої бурси, на якої питомців нападають в останніх днях невідомі напасники рано і вечором і побивають їх до крови. Крім того в понеділок 7. ц. м. коло год. 11-ої веч. невідомі напасники вибили шиби у згаданій бурсі. Тому управитель бурси о. Миронюк з пос. Біляком інтервеніювали у городському старостві, де приріклм, що влада поробить всі заходи, щоб невідомі люди не нищили майна У. П.-Ремісничої бурси ні не побивали її питомців.

— **Посвячення „вугольного" каменя костела в с. Бугрині на Рівенщині.** Село Бугрин стало „притчею во язицех" і все через відомого „ревіндикованого" війта Степанчука. Переходячи з православя на обряд римо-католицький а одночасно „міняючи" свою національність п. Степанчук приобіцяв, що „зревіндикує" цілу свою волость. Але не так воно вийшло, бо „ревіндикація" в Бугрині не рушила з місця. Одначе, щоб дотримати своє слово, війт започаткував будову костела. Посвячення першого каменя „Гон. Ілюстр." (ч. 1608) описує так: „Богослуження відправив у тимчасовій каплиці кс інф. Скальський з Луцька при численно зібранім громадянстві римо-катол. і православного ісповідання (!)... Сказав промову... війт ґміни Бугрин, ініціятор будови п. Степанчук. Вечором учасники обозу (академіцької леґії) влаштували традиційне „огніско", в якому взяло участь понад 2.000 осіб"... В очах дописувача не „двоїлося", а десятерилося й із сотень зробилося аж 2.000. А всеж добре він зробив, що не сказав правди, чому на посвяченні були й українці. Могло б бути декому неприємно.

— **„Обуз леґії академіцкей ширить культуру на Лемківщині".** „Обуз" польських академиків з Кракова — повідомляє „Всхуд" — закладає по селах на Лемківщині публичні бібліотеки і санітарні станиці навязуючи ось так звязок з місцевим населенням. Учасники табору вели гутірки при „оґніску" про Польщу, в яких брала участь сільська молодь і старші селяни. Цикль відчитів „Мандрівка по Польщі" виголосили учасники табору у Фльоринці під Новим Санчем. Крім того уладжено фестини і танкову забаву у Фльоринці, з якої дохід призначено на ФОН.

— **Відгомін убивства цукорника Стецькова.** На весну минулого року грабіжник убив відомого українського цукорника і власника камяниці Данила Стецькова в його помешканні при вул. св. Миколая. Поліція арештувала під замітом убивства Анастазію Данилів, яку трибунал окружного суду у Львові засудив на 10 років вязниці за вбивство Д. Стецькова. Апеляційний суд затвердив цей присуд. Одначе Найвищий Суд відхилив присуд апеляційного суду і наказав перевести нову розправу, що відбудеться вже 29. серпня ц. р. Тоді трибунал переслухає св. Василя Фурду, якого покликав прокуратор на обставину, що А. Данилів мала по вбивстві більшу кількість грошей.

— **Нова афера у Львові.** Перед двома роками повстала у Львові фірма „Франц Меліва та Ян Нідергофер" при вул. Академічній ч. 14, яка торгувала текстильними матеріялами. Власники текстильної крамниці, німці, переродували товар жидівських фабрик, яким згодом перестали платити гроші за товари. Тому дійшло до судового процесу, підчас якого власники текстильної крамниці згодилися сплачувати свої довги ратами. Тимчасом по кількох місяцях фірма взагалі перестала платити довги, а купець Меліва втік з родиною до Німеччини. Перед місяцем крамницю взагалі замкнено, бо другий власник Нідергофер теж виїхав до Німеччини. Тому адвокат пошкодованих фірм звернувся до прокуратури, яка наказала поліції перевести ревізію у своячки Меліви. Підчас ревізії поліція — пише польська вечірня преса — знайшла більшу кількість товару і матеріялів, що компромітують обох купців, між іншим спис львівських німців. Тому влада веде слідство в цій сензаційній справі.

— **Львівська хроніка.** При вул. Казимира В. самохід переїхав 31-літню Софію Ґрінер і поломив їй обі ноги. У важкому стані перевезли її до шпиталю. — При вул. Краховецьких померла нагло умово недужа Анна Черняк.

— **Бандитський напад на секретаря Кружка „Р. Ш." у Скольому.** Дня 4. ц. м. на секретаря „Р. Ш." у Скольому М. А. Дольницького в часі його урядування в канцелярії Кружка в год. 11.15 напали два парубки з с. Побук і в хвилині, коли М. Дольницький був відвернений до них плечима, кинулись на нього з каменями в руках та намагалися побити його по голові. Секретар М. Дольницький оборонився при помочі джіюджітсу, вибиваючи одному з напасників каменя з рук і піднявши крик відігнав бандитів. Після втечі парубків нападений урядував дальше. Імена напасників та причина нападу невідомі.

— **Краєва хроніка.** При копанні криниці у Кривчичах к. Львова впав на дно корбовий вал і смертельно зранив В. Кривоноса зі Сокаля, який копав криницю для Рудольфа Бодаха. Нещасливий В. Кривоніс помер на місці. Влада веде слідство. — Недалеко Галича згинув під колесами поспішного поїзду Франц Клепацький зі Загіря, пов. Рогатин. Причина самогубства невідома.

— **За вбивство любчика своєї жінки.** Перед трибуналом окружного суду у Станиславові відбулася розправа проти Володимира Костева з Вістової за вбивство Володислава Івасишина, свого субльокатора. Івасишин використав нагоду, що Костів працював щоночі і почав фліртувати з його жінкою. Одної ночі Костів вернувся несподівано до дому, приловив Івасишина на „гарячому вчинку" і під впливом сильного схвилювання вбив сокирою коханка своєї жінки. Трибунал засудив Костева на три роки вязниці.

— **Совітська маринарка вертається до традицій.** Совітська фльота на Балтійському Морі святкувала знамениті роковини першої перемоги недалеко Ґанґут, де новостворена фльота царської Росії побила шведську фльоту. З цієї нагоди на всіх кораблях балтійської фльоти відбулись відчити про історію колишньої російської фльоти. Прелеґенти навязували до давніх традицій російської фльоти.

— **Марконієвий музей.** В салі віллі Понтекіо, де колись Марконі робив перші спроби з бездротним телеґрафом, вирішили побудувати величавий мавзолей, де примістять тлінні останки великого винахідника. Саму-ж віллю вирішили замінити на музей, де примістять усяке знаряддя, яким він у житті послугувався. Музеєм буде опікуватися „Тв-о Ґуліємо Марконі", засноване Мусолінієм, що жертвував на його потреби 200 тисяч лірів.

— **Спеціяльні табори для циганів.** У Чехії і на Моравії створять спеціяльні табори, в яких сконцентрують усіх циганів. Комунікат пресового бюра протекторату каже, що в цьому таборі збережуть циганські традиції.

— **Сильний буревій** перейшов в останньому часі в гірській долині провінції Тревізо в Італії та заподіяв великі шкоди. В кількох місцевостях буревій повиривав дерева з корінням і позривав дахи з домів. Два будинки буревій зовсім знищив, 60 поважно ушкодив.

— **Корабель зударився з ледяною горою.** Анґлійський корабель „Бевеґіль" зударився минулого понеділка з ледяною горою недалеко північного побережжя Нової Фундляндії. Корабель віз товари з Монтреалю до Льондону і не мав ніяких пасажирів. На рятунок вирушив корабель „Чемплен". Загрожений корабель важко відшукати з приводу густої мряки.

— **Катальоґ мікробів.** Вашинґтонський медичний факультет перший у світі розпочав торг мікробами для потреб окремих дослідів, справді по американському. Він виготовив катальоґ 2.700 мікроорґанізмів і висилає їх культуру залежно від потреби. У своїй колекції вашинґтонський факультет має багато бацилів рідких недуг, що живуть у тропікальних краях. Бацилі чуми, холери, черевного тифу — доволі дешеві. Куди дорожчі бацилі плямистого тифу, а найдорожчий бациль прокази.

— **Світові запаси палива.** Із року на рік вчені перечислюють запаси палива, основуючись на все нових знахідках та зужиттю. На основі обчислення з червня 1939 маємо ще на світі 4.600 міліярдів тон камяного вугілля. Із того самі Зл. Держави мають приблизно 44 прц. Якщо видобуток залишиться такий як сьогодні, то цього запасу вистане на 3780 років. Але якщо зужиття буде зростати щороку на 0.5 відсотка, тоді ввесь запас вичерпається за 595 літ. Нафта вичерпається значно скоріше, бо вже за 18 літ у цілому світі. Але в самім Іраку щойно за 110 років, в Ірані за 39 і в Совітах за 22 літ. **Фр.**

— **Видобувають потонулі кораблі.** Еспанський уряд почав видобувати потонулі підчас громадянської війни торговельні кораблі. Їхнє число доходить до 130. Між ними багато чужих. У барсельонському порті видобуто вже 5 еспанських суден, а між ними корабель „Уруґвай", де знаходилася вязниця прихильників ґен. Франка. Згідно з обчисленнями мадридської преси число потонулих кораблів доходить до 270 в тім багато англійських та французьких.

— **Теля з двома головами.** В місцевості Тарбаїв, у східній Словаччині привела корова Івана Янея теля із двома головами. По шести днях, теля, яке було зовсім правильно розвинене, згинуло. Вістка про такий дивогляд природи викликала, очевидно, в цілій околиці чималу сензацію.

— **Двацятьдевятьлітня мати 11 дітей.** У Франції, в якій приріст населення катастрофально впав і в якій така велика скількість бездітних подруж, велике враження викликала вістка, що одна з француженок, на прізвище Діфреснель є щасливою матірю 11 дітей, з яких найстарше має 11 літ, наймолодше рік. Коли їй уродилася девята дитина, президент Франції прийняв над тою дитиною опіку. Крім багатьох нагород щаслива мати дістала теж золоту медалю „французької матері".

— **35.000 долярів за схоплення ґанґстера.** Федеральний слідчий уряд доручив поліції співпрацювати з прок. Девеєм у розшуках за публичним ворогом ч. 1, ґанґстером Людвиком Бухальтером. За схоплення живого або мертвого бандита влада Ню Йорку призначила 35.000 долярів нагороди.

—о—

СПОРТ.

ЛУГ — ЛЬВОВЯНКА (КОМБ.) 5:0 (4:0).

Гарна виграна Ц-кл. Лугу над комбінованим А-кл. противником. На атаку а переможців заслуговує середущий помічник Загородний і стрільці воріт. Ворота здобули: К. рпа 1 2, Капра Н. Сеньків і Кувик. Судював п. Дворан.

ТЕАТРИ

Великий Театр.

Середа 9. 8. год. 20 „Багряні рожі“.
Четвер 10. 8. год. 20 „Багряні рожі“.
Пятниця 11. 8. год. 20 „Багряні рожі“.

Театр Ріжнородностей.

Нечинний.

Український Театр ім. І. Котляревського

КУТИ:
9. 8. Кирка з Льолео.
10. 8. Шаріка.
11. 8. Премієра: „Гуцулка Ксеня“, оперета на 3 дії (4 відслони), лібретто й музика Ярослава Барнича.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЗАБОЛОТІВ:
9. 8. Мати наймичка.
10. 8. Вельможна пані Кочубеїха

Українська капеля бандуристів Степана Орача.

15. 8. Старий Самбір.
20. 8. Дрогобич.
27. 8. Устрики.
28. 8. Ліско.
3. 9. Сянік.
10. 9. Римашів.
17. 9. Кросно.

КІНА.

АДРІЯ: „Хрестоносні походи“, „Проклятий скарб“.
АМПІР: „Безталанний“.
АПОЛЬО: Нечинне.
АТЛЯНТИК: „Коли Мадльов...“ (Анрі Гара, Олена Робер).
БАЙКА: „Р. 107 взиває помочі“, „Весела чвірка“.
БАЛТИК: „Я вбив“, „Лікар гарних жінок“.
ВАНДА: „Верес“, „Поверх вище“.
ГРАЖИНА: „Знахар“, „Професор Вільчур“.
ЕВРОПА: „Сила золота“.
КАСИНО: „Шпитуносі візнавня“.
КОПЕРНИК: „Пекло Сагари“.
МАРУСЕНЬКА: „Неночка“, „Лист до матері“.
МЕТРО: „Битва на Бродвею“, „Алярм на морі“.
МУЗА: „Енді Гарді залюблений“.
МІРАЖ: „Поворот Арсена Люпена“.
ПАКС: нечинне.
ПАЛЯС: „Балкани“.
РАЙ: „Лицарі пустині“, „Донька самурая“.
РІЯЛЬТО: „Золото на вулиці“ (з Анель Дарі̇є).
РОКСІ: „6 літ вояччина“ і „Повір мені“.
СВІТ: „У тайгах Сибіру“, „Кріса сіячена“.
СВЯТОВІД: „Бурлака на Волги“, „Моделька“.
СТИЛЕВЕ: „Материнство“.
ТОН: „Зрадлива куля“, „Теодора робить карієру“.
УТІХА: „Погоня“ та ревія.
ХИМЕРА: „Завойовники Марока“.

ФОТОПЛЯСТІКОН (пл. Марійська ч. 5): „Карконощі“ (Судетські Альпи).

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 9. серпня 1939.

6.56 Сигнал, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.15 Гірський живець Рабка, 8.25 Туристичні вістки, 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авд., 13.00 Інформаційна газетка в українській мові, 13.10 Популярна музика з пл., 13.40 Розривкова музика з пл., 14.15 Трохи пісні, трохи слова, 14.35 Господарські вістки, біржа, 14.45 „Наш концерт“ муз. авд. для дітей, 15.15 Популярна музика у вик. орх., 15.45 Господарські вістки, 16.00 Пополудневий денник, 16.10 Актуальна гутірка, 16.20 Квартетові мініятури у вик. смичк. квартету, 16.550 Вечір на ставах і озерах, 17.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.10 Гайдн: Симфонія ч. 6 а-дур. пл., 17.35 Популярна музика з пл., 17.50 Господиня у місті: Казарки, 18.00 Вок. дуети, 18.20 Відгомони сили та слави, 18.30 Славні симфонії з пл., 19.00 Підслухане, Весела Справа, 19.30 Розр. концерт, орх., оп.з, гітара, 20.05 Звук. репортаж із маршу шляхом кадрівки, 20.25 Для села: Боротьба із полевими шкідниками, 20.35 Льокальні спорт. вістки, 20.40 Веч. денник, метерольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Шопенівський концерт, 21.40 Справа сольвої театру, 22.00 Розр. музика з пл., 22.35 Вояцький гумор, авд. Генр. Збіжаєвського, 22.55 Телеф. репортаж із маршу кадрівки, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

Четвер, 10. серпня 1939.

6.35 Сигнал, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 7.35 Концерт сальон. орх., 8.20 Спортова гутірка, 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авдиція, коло год. 12.15 Полудн. газетка, 13.00 Розр. муз. з пл., 13.40 Концерт бажань, 14.35 Господ. вістки, біржа, 14.45 „Ніль“ авд. для молоді, 15.05 Популярна музика, орх., 15.45 Господарські вістки, 16.00 Попол. денник, 16.10 Актуальна гутірка, 16.20 Спів. ресітал Ст. Вітаса, 16.45 Репортаж із промисл. і техн. музею, 17.00 Біжучі вістки з міста та провінції, програма на завтра, 17.10 Японська музика, сопран, форт., 17.45 Як поводитися із трупами звірят, 18.00 Кларнетові твори, 18.20 Органова музика, 18.50 Відгомони сили та слави, 19.00 Великі морські мандрівки: Правдива історія Лукіяна із Самосати, 19.20 Театральний огляд, 19.30 Рімський Корсаков: Шехерезада, пл., 20.05 Репортаж із маршу шляхом кадрівки, 20.25 Для села: „Щонебудь станеться“ новеля Ст. Жеромського, 20.35 Льокальні спорт. вістки, 20.40 Веч. денник, метерольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Твори на віолі д'аморе, 21.15 Театр Уяви: „Кульгавий чорт“ Ле Сажа, 22.00 „Паяци“ оп. Леонкавалля з пл., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

Пятниця, 11. серпня 1939.

6.56 Сигнал, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.15 Клопоти та ради: Тяжкі вакації, 11.57 Сигнал, 12.03 Полудн. авд., 13.00 Популярна музика з пл., 13.25 Для сільських господинь: Приготовімо засоби на зиму, ради, вістки, музика з пл., 14.10 Для молоді: Однаково шумить усім Дунаєць, 14.35 Господарські вістки, біржа, 14.45 Гутірка для молоді, 15.00 Популярна музика, орх., 15.45 Господарські вістки, 16.00 Попол. денник, 16.10 Актуальна гутірка, 16.20 Скрипка, фортепіян, 16.45 Гутірка з хорими, 17.00 Біжучі вістки, програма на завтра, 17.10 Брамс: Скрипковий концерт д-дур, оп. 77., 18.00 Спів у супр. форт., 18.25 Бетовенові квартети, 19.00 „Два брамини“ індійська легенда, 19.20 Трансм. весляреьких маєтентв Европи в Орлові, 19.35 Концерт кам. орх., тенор, 20.15 Резерва, **20.20 Осіння праця в пасіці, гутірка в українській мові інж. Мих. Боровського,** 20.35 Льокальні спорт. вістки, 20.40 Веч. денник, метерольог вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Симф. орх., хор, тенор, 22.15 Монтень: Фільософувати значить умирати, 22.30 Музика з пл., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 9. серпня 1939.

БЕРЛІН 15.00 Весела музика, 17.30 Пісні, 17.45 Скандинавська форт. музика, 18.00 Розр. концерт, 21.00 Розр. авд., БІЛГОРОД 18.20 Пісеньки, 19.05 Популярні мельодії, 20.00 „Вертер“ оп. Массенета, 22.15 Танк. музика, БУДАПЕШТ 17.10 Сальон. орх., 18.50 Спів, 19.25 Циг. орх., 21.40 22.40 Комунікати, ВІДЕНЬ 17.10 Балет. музика, 22.30 Розр. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15, 16.00 19.15 Домашня і весела музика, 18.30 Камер. концерт, 20.15 Військ. орх., 22.20 Два форт., ЛЯЙПЦІГ 19.00 „Дон Джовані“ оп. Моцарта, ЛЯГТІ 18.25 Пісні, 21.10 Військ. орх., МІЛЯНО 21.00 Орх., ПРАГА 18.20 Сальон. орх., 19.20 Танк. музика, 21.35 Камер. концерт тріо, РЕНН 20.30 „Мосьє Бокер“ оп. Мессаже, РАДІО ПАРІ 18.15 Форт., 20.30 Кабарет, 22.00 Легка музика, РИМ 17.15 Форт., 21.00 Мельодії, ритм, 22.10 Камер. концерт, СОФІЯ 18.00 Легка музика, 19.30 „Іваєь і Ганусь“ оп. Гумпердінка, 22.00 22.30 Музика, ФЛЬОРЕНЦІЯ 21.00 „Травіята“ оп. Верді.

Четвер, 10. серпня 1939.

БЕРЛІН 17.30 Румунські народні пісні й танки, 18.00 Розр. концерт, БІЛГОРОД 20.00 Гумор, 21.10 Популярні мельодії, 22.15 Танк. музика, БУДАПЕШТ 17.10 Нар. пісеньки у супр. циг. орх., 22.00 Пісні в супр. органа, ВІДЕНЬ 15.30 Циг. мельодії, 18.10 Хоральна музика, 19.00 Нар. музика, ГІЛЬВЕРЗУМ І. 20.55 „Пелей і Мелісанда“ оп. Дебісія, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 12.00, 14.00 Музика, 18.15 Пісні, 18.45 Траутоніюм, 19.15 Солісти, 20.15 з нім. і італ. опер, 21.15 Бетовен, Глюк, Моцарт, 22.20 Двожак: Тріо на двоє скрипок, альтівку, ДРОЙТВІЧ 18.30 Давня музика, ЛЬОНДОН РЕДЖ. 21.00 Танк. музика з Америки, ПОСТ ПАРІЗІЯН 22.30 „Діточі сценки“ Шумана, РАДІО ПАРІ 20.30 „Продана наречена“ оп. Сметани, трансм. з Віші, РИМ 17.15 Танк. музика, 20.30 Форт., 21.00 „Затоплений дзвін“ оп. Респігія, РИГА 18.20 Пісні, СОФІЯ 18.15 Популярний концерт, 19.15 Симф. концерт (Шуберт, Чайковський, Мусоргський), 21.00, 21.25, 21.40 Легка й танк. музика.

Пятниця, 11. серпня 1939.

БЕРЛІН 19.15 Легка музика, 21.00 Комедія, БІЛГОРОД 18.20 Пісеньки, БУДАПЕШТ 18.40 Циг. орх., 19.25 Концерт, ВІДЕНЬ 18.45 Казки в музиці, 20.15 Моцарт, Двожак, Штравс, Берліоз і ін., 22.30 Танк. і розр. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.20 Старі нім. пісні й танки на голоси та інструменти, 19.15 Пісні та форт. дует, 21.15 Бетовен: Соната д-дур оп. 12., ч. 1. і Соната ц-моль оп. 30. ч. 2., ДРОЙТВІЧ 19.00 „Вільний стрілець“ оп. Вебера, І. акт, ЛІЛЬ 19.15 Пісні, МІЛЯНО 21.00 Оперетковий вечір, МІНХЕН 20.15 Італ. музика, ПРАГА 19.50 „Лібуша“ оп. Сметани, РАДІО РОМАНІЯ 19.35 „Паяци“ оп. Леонкавалля, „Кавалерія Рустікана“ оп. Масканія, РАДІО ПАРІ 22.30 Есп. танці, РИМ 20.30 Хвилина музики, 21.00 Мельодії і ритм, 21.30 Симф. концерт, СОФІЯ 18.00 Легка і танк. музика, 19.15 „Сила волі“ оп. Верді, 22.00 Танкова музика.

Біржа

Львів, 8. серпня 1939.

ГРОШІ.

Бельги бельг. 90·30—90·72, Доляри америк. 5.30·50—5.33·00, Доляри канад. 5.29·00—5.31·50, Фльор. гол. 284·31—284·31 Франки франц. 14·16—14·16, Франки шв. 120·45—120·45 Фунти англ. 25·00—25·00, Гульд. глан 99·75—100·25 Кор. данськ. 111·63—111·63, Корони норв. 124·70—125·52 Корони шведські 127·70—128·77, Ліри іт. 17·90—18·50, Марки фінляндські 10·75—11·02, Марки нім. срібні 86·00.

АКЦІЇ.

Банк Польський 104·00, Цукор 35·25—35·25, Вугіль 33·25—33·25, Лільпоп 80·00—79·00, Моджеїв 17·50—17·75, Островець 79·75—79·75, Стараховичі 48·00—47·75, Жирардів 45·00—45·50, Габербуш 57·50—57·50

Тенденція вдержана.

ПАПЕРИ.

4 і пів внутрішня 60·50, 3 інвестиційна І ем. 75·00, серія 77·00—00·00, 2 ем. 74.00 серія 76·00—80·50, 5 конверсійна 65.62 5 залізнича 61·00—59·00, 4 прем. дол. 38·75 4 консолідаційна 61·00—60·50.

Тенденція вдержана.

ЦІНИ ЗБІЖЖЯ.

Львів, дня 8. серпня

Пшениця оборот 539 тон, тенд. нестала, жито 127, тенд. спокійна, ячмінь 15, тенд. спокійна, овес 115, тенд. спокійна, овес з 1939 16·00—16·50, овес легко замовл 15·00—15·50, мука пшенична 0·30 відс. 38·25 — 39·75, 0·35 відс. 37·25—38·75, сорт І. 0·50 відс. 35·75—37·25, сорт. І. А. 0·65 відс. 34·75 — 36·25, сорт. ІІ. 30·65 відс. 29·75—30·75, сорт. ІІ. 35-65 відс. 28·25 до 29·25, сорт. ІІ. А. 50—65 відс. 30·25—31·25, сорт. ІІ. 35—50 відс. 23·75—24·75, сорт. ІІ. 50-60 відс. 25·75 — 26·75, сорт. ІІ. 60—65 відс. 21·75 — 22·75, сорт. ІІІ. 65·70 відс. 16·25 — 16·75, житний витяг 0·30 відс. 27 до 28, сорт. І а. 0·55 відс. 23 — 24, ріпак зим. 46·50 — 47·00, ріпак літний 42 — 43.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 8. серпня 1939.

За 1 кг. масла дес. бльок без оп.	2·85
За 1 кг. масла дес. бочк. в опак.	2·90
За 1 кг. масла експ. з оп. дає зачет	2·90
1 л. молока	0·15
1 кг. яєць	—95 до 1·10

Тенденція на масло і молоко вдержана, а на яйця слаба.

Оповістки.

Молодий чоловік з жінкою і дитиною, находиться в крайній нужді, просить милостивих сердець про якунебудь працю або якусь поміч для дитини та якоїсь старої одежі для себе. Йосиф Бжозовський, Персенківка, Міські бараки Н. ч. 3. 1-2

ЛІТНИЩА

ТРУСКАВЕЦЬ-ЖИВЕЦЬ вілля „Карпати“ вул. Дрогобицька 27 поручає вигідне поміщення. Кімнати соняшні, ціни поміркованi. 1135 30—45

КУПНО-ПРОДАЖ

МОРШИН. Продаю гарні парцелі будівельні. Моршин „Ксеня“. 1521 1-3

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ПОТРЕБА негайно фахової гігієністки для плекання немовлят у салі новородків **Укр. Шпиталю** у Львові, вул. Петра Скарги 4. Зголошення приймає Дирекція Шпиталю в урядових годинах. 1517 1-1

ЛІКАР на провінції шукає заступника від зараз. Інформації дасть **Д-р Попович** в Народній Лічниці. 1519 1-1

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

РУТИНОВАНИЙ аплікант адвокатський з 3-річною практикою шукає патрона від зараз. Зголошення до Адм. „Діла“ під „Солідний“. 1501 3—0

МЕШКАННЯ

ВИНАЙМУ дві кімнати умебльовані (без) можливо з постійним харчем, особам. вул. Львівських Дітей 57 а. 1509 2-3

3 КІМНАТИ, передпокій, кухня, соняшні, повнокомфортові — **Залвірянська ч. 111.**

2 КІМНАТИ, передпокій, кухня, соняшні, повнокомфортові — **Красінського ч. 30, бічна Зеленої.**

2 КІМНАТИ, передпокій, кухня, соняшні, повнокомфортові — **Остроленцька 17, ріг Потоцького.**

2 КІМНАТИ, передпокій, кухня, повнокомфортові — **Совінського ч. 19, бічна Потоцького.**

2 КІМНАТИ кухня, соняшні, перший поверх, балькон 55 зол. **Короля Лещинського 34.**

винаймає управа цих реальностей „ТРАНСАКЦІЯ“ (Ігнат) Длугоша 1. тел. 117-94. 1510 2—3

РІЖНІ

ПЕЧАТКИ, монограми, **ТАБЛИЦІ**, виконує найдешевіше перше та єдине українське ритівниче заведення ВОЛОДИМИР ЯРОШ, Львів, ул. Сенкевича ч. 8 5-50 2816

ПОВІДОМЛЯЄМО П. Т. Громадянство, що ми відкрили крамницю з фарбами, господарськими артикулами, косметикою та хемікаліями при вул. Томашевського 42 (давніше вул. Городецька) ріг Королеви Ядвиги, тел. 246-34. Б-ти Жирки. 1491 2-10

ПРИЯМАЮ пацієнтів як давніше від год 9—1 і 3—6 Львів, вул. Сикстуська 17 — НАСС. **З днем 15. серпня ц. р. переношу заведення до нового мешкання при вул. Сикстуській ч. 30.** 1522 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

Redaktorzy: d-r Iwan Nimczuk, Iwan Kedryn-Rudnyćkyj. Wydawca: Spółka Wyd. „Diło“, Lwów. Z drukarni S-ki Wyd. „Diło“, Lwów, Rynek 10.
Редактори: д-р Іван Німчук, Іван Кедрин-Рудницький. Видає Виданнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. С-ки „Діло“. Львів, Ринок 10.